

Walter Benjamin

'Radyo Benjamin'i okurken...

Hepimiz bu distopyanın parçasıyız

Şimdi de serotoninimizden vurulduk!

Aptallık nedir?

Bu böcek betonları durduruyor!

9

Aptallık nedir?

Filiz Gazi

16

Şairler Gaziantep'te buluşuyor

24

Hepimiz bu distopyanın parçasıyız!

Nida Dinçtürk

34

Fotoğraflarda yaşayanlar

Cem Erciyes

39

Murat Esmer: Ne şair ne de dünya yeteri kadar cesur değil!

Halim Şafak

12

Şimdi de serotoninimizden vurulduk!

Ceylin Aksel

17

Yeni Çıkanlar

27

'Kandan Adam Diyarbakır Polisiyesi'nden fazlası'

Soner Sert

38

'Yazmanın İncelikleri' atölyesi başlıyor!

46

Bu böcek betonları durduruyor!

Adnan Saraçoğlu

Sayı: 29 | Ekim 2018

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına**
Vedat Zencir**Genel Yayın Yönetmeni**

Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda BulunanlarEmek Erez, Filiz Gazi, Ceylin Aksel,
Bekir Dadır, Nida Dinçtürk, Soner
Sert, Cem Erciyes, Halim Şafak,
Adnan Saraçoğlu**Yönetim Yeri:**Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.
Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234
Sarıyer/İstanbulSantral (212) 3463601, Faks (212)
3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

20. yüzyılın en önemli düşünürlerinden Walter Benjamin 1929-1933 arasında Frankfurt ve Berlin radyolarında 80'i aşkın yayın yaptı. Bu programlarda sunduğu metinlerin önemli bir kısmı Radyo Benjamin adıyla Metis Yayınları tarafından kitaplaştırıldı. Emek Erez, çok sayıda deneme, öykü ve radyo oyununun yanı sıra Benjamin'in yaptığı programlarda sunduğu çeşitli edebiyat eleştirisi metinleri ve radyo hakkında yazdığı yazıların derlendiği kitabı inceledi.

Benjamin okurlarının yanı sıra eğitim, çocukluk, medya çalışmaları ve tiyatro gibi temalarla ilgilenenlerin de severek okuyacağına inanıyoruz.

Türkiye edebiyatının dikkat çeken öykücülerinden Berna Durmaz'ın son kitabı "Metal Hayatlar", İletişim Yayınları'ndan çıktı. Nida Dinçtürk, Durmaz'ın öykülerindeki distopik öğeleri inceledi.

William Davies'in kaleme aldığı Mutluluk Endüstrisi, Sel Yayıncılık etiketiyle okuyucu ile buluştu. Ceylin Aksel, çağın sorunlarını, Davies'in referansları üzerinden inceledi.

Abdullah Aren Çelik'in yeni romanı "Kandan Adam" Everest Yayınları etiketiyle yayımlandı. Soner Sert'e konuşan Çelik, anlatılanın bir Diyarbakır polisiyesinden daha fazlası olduğunu söyledi.

Robert Musil'in kaleme aldığı Aptallık Üzerine Sel Yayıncılık etiketiyle yayımlandı. Filiz Gazi, Aptallık kavramını çeşitli açılardan ele aldı.

Murat Esmer'in ilk kitabı "Ahraz Alfabe", Kaos Çocuk Parkı etiketiyle raflarda yerini aldı. Halim Şafak, Esmer'le şiirde dil ve mesele üzerine konuştu.

Adnan Saraçoğlu, Bekir Dadır ve Cem Erciyes yazılarıyla bu sayımızda yer alan isimler oldu.

Marifet iltifata tabidir. İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

‘Radyo Benjamin’i okurken...

Walter Benjamin denilince aklımıza gelen şeylerden birisi de nesnelere, sıradan olarak gördüğümüz herhangi bir eşyanın aslında varlığımız üzerindeki etkisi. Kitap özelinde Benjamin’in “Berlin Oyuncak Turu” adıyla yaptığı iki program onun yine nesnenin peşinden gidip devşirdiği anlama bakmamızı sağlıyor. Yazar, kendi çocukluğundaki oyuncakların geçirdiği değişimi, çok sevdiği oyuncaklardan, oyunlardan bazılarını artık bulamadığını anlatırken, yeni tasarlanmış, beğendiği oyuncaklardan da bahsetmeyi ihmâl etmiyor.

Önce alengirli bir korna, sonra “pattes, soğan!” diye bağırarak bir sesle bölündü gündelik zaman. İnsanı pencerenin önüne çeken garip bir çınlamaydı bu. Traktörü durduran satıcı etrafına bakınırken, pencerelere, balkonlara çıkıldı önce. “Kaça kilosu” soruları yerini “taze mi?” sorusuna bıraktı. Bir süre sonra renkli günlük elbiselerle evlerden inenler sardı traktörün etrafını, bir Pazar günü rahatını sonuna kadar hissettiren sokak, neşeli bir hâle büründü. Herkes bütçesine, hane sayısına göre tarttırırken, “pattes, soğan” sırasını bekleyenler iki lafın belini kırıyorlardı. Normalde sıradan bir andı bu ama bazen bir etkiyle olaylara baktığımızda farklı şeyler hissedebilir, belli bir duygulanım ile etrafınızı fark edip, onlara olması gerekene göre biraz daha fazla anlam yükleyebilirsiniz. Bu deneyimi yaşarken, benim üzerimdeki hissiyat Walter Benjamin’den kaynaklanıyordu. Çünkü daha yarım saat önce, geçtiğimiz günlerde Metis Yayıncılık tarafından,

Emek Erez

'Benjamin'in belki hüzün veren yaşamı belki hayatın olmayacak ayrıntılarına coşkuyla yaklaşımı, belki de geçmişle şimdi arasında kurduğu köprü ve daha pek çok neden okuru o "girdaba" çekiyor ve böylece düşünür bir bakıma yaşamı yorumlayış biçiminize de müdahale ediyor. Onun araya girmesiyle, gündelik hayattaki her bir ayrıntı, sıradan bir nesne anlam yüklü hâle gelebiliyor.'

Cemal Ener ve Elif Okan Gezmiş çevirisi ile basılan, "Radyo Benjamin" in sayfaları arasında kaybolmuşken, kitapta yazarın, "Eski ve Yeni Berlin'de Sokak Satıcıları" adıyla yaptığı program metnini okumuş ve yaşadığım kentin gündelik yaşamına fazla dâhil olamadığımı düşünüp hayıflanmışım. Çünkü Benjamin yaşadığı şehirdeki hayatın ayrıntılarına, sokak satıcıların kullandığı şiveye, kendi içlerinde ayrıştıkları noktalara kadar hâkimim ve bu etkileyici ve özendirici bir gözlem yeteneği vardı.

Bu Benjamin etkisi dediğim şey yeni bir durum da değil benim okurluğumda, yine düşünürü okuduğum bir dönem gezme zamanlarımın yönünü Ankara Ulus'ta bulunan, Saman Pazarı veya gündelik hayatta daha çok kullanıldığı biçimiyle Bit Pazarı'na çevirmem de kendisinin üzerimde bıraktığı duyguyla olmuştu. Eski eşyaların arasında, bir türlü parayı denkleştirip alamadığım bordo renkli daktilo ve eski tip kablolu telefonun önünde geçirdiğim zamanlar şimdi gibi önümde duruyor. Besim Dellaloğlu'nun yerinde ifadesiyle, "Benjamin girdabı beni de içine çekti, bir türlü kurtulamadım" (akt. Demiralp, 2007: 70). Bu olumsuz gibi görünen ifadenin ardında onunla okurluk düzeyinde kurulan ilişki yatıyor gibi geliyor bana. Benjamin'in belki hüzün veren yaşamı belki hayatın olmayacak ayrıntılarına coşkuyla yaklaşımı, belki de geçmişle şimdi arasında kurduğu köprü ve daha pek çok neden okuru o "girdaba" çekiyor ve böylece düşünür bir bakıma yaşamı yorumlayış biçiminize de müdahale ediyor. Onun araya girmesiyle, gündelik hayattaki her bir ayrıntı, sıradan bir nesne anlam yüklü hâle gelebiliyor. Benjamin'in eşyaya, mekâna, yaşadığı kente yüklediği anlamı belirleyen, bir nostalji duygusundan çok onu döneminin kültürünün içerisinde bir yere yerleştirip, şimdinin hâfızasında bir ayrıntı hâline getirmesi belki de. Bu nedenle onun okuru olmak, geçmişin bir parçasını yanında taşımak, şimdide aradığın anlamı geriye dönük olarak inşa etmek anlamına gelebiliyor.

ÇOCUKLARI ÖZNELEŞTİRMEK: CADILAR VE ÇİNGENELER

"Radyo Benjamin"de yazarın çocuklar ve gençler için yaptığı programlara, radyo üzerine yazılarına, radyo oyunlarına yer verilirken, dönemin olaylarını yansıtan program metinleri de kitapta yer ediyor. Çocuklar ve gençler için yapılan programlarda en çok dikkati çeken yazarın iletişim kurma biçimi, normalde alışık olduğumuz gibi sadece yaş olarak sizden küçük olduğu için, karşısındakini bir şeyler dikte edilmesi, ehlileştirilmesi gereken olarak gören, toplumun

'Kitabı okurken, aklımıza şöyle bir soru oluşuyor, bu programları dinleyen çocuklar bu şansın farkındalar mıydı? Büyük ihtimalle bir rutinin içerisinde takip edilen yayınlardı bunlar ama böyle yetişen çocuklar olmak kışkırtıcı derecede güzel gerçekten.'

istediği gibi bireyler olması için yönlendiren, ona nesne muamelesi yapan bir dil ile karşılaşmıyoruz. Çocuklarla eşit ilişki kuran, karşısına özne olarak alan, bazı yerlerde sırdaş gören bir üslupla karşılaşıyoruz. Bu anlamda kitabın Benjamin meraklıları kadar çocuklarla iç içe olan iş kolları açısından önemli olduğunu belirtmek gerek. Metinde, çocuklara veya gençlere, eşit bir ilişkiyle, dünyaya dair her şeyin "Cadı Davaları" gibi bir konunun bile anlatılabileceğini görebiliyoruz. Çünkü Benjamin, onlara dünyanın gerçeklerini masallı bir şekilde hikâye edebilmiş ve bunun olabileceğini göstermiş yaptığı programlarla. Mesela, bahsettiğimiz, "Cadı Davaları" hakkında yaptığı program şöyle başlıyor: "Cadıların adını ilk kez 'Hansel ve Gretel' ile duydunuz. Peki, cadılardan söz edildiğinde neler düşündünüz? Kendi başına yaşayan ve eline düşülmemesi gereken kötü kalpli ve tehlikeli bir orman kadını." Böyle başlayan metin, Cadı Davaları'nda doktorun, din görevlisinin, hukukçunun misyonunun, nasıl cadıları günah keçisi ilan ederek, onları "şeytanlaştırarak" bir öcüye dönüştürdüğünü gösteren bir anlatıya dönüşüyor. Böylece, Benjamin "Hansel ve Gretel" masalındaki cadı temsili üzerinden başlayarak, tarih içerisinde konunun yerini tespit edip, hitap ettiği kitlenin verili anlamı sorgulayabileceği bir anlatı boyutuna taşıyor. Benzer bir durumu "Çingeneler" adlı metninde de görüyoruz, düşünür bu programda da bilinen anlamı aşındırıp, görünenin ardındaki deşifre ederken, programa konu olan, Çingeneler'e yönelen olumsuz bakışı kırıyor, onların yaşam biçimini, neşenin ardındaki hüznü, katliamı, acıyı, dışlanmışlığı gösteriyor.

Kitabı okurken, aklımıza şöyle bir soru oluşuyor, bu programları dinleyen çocuklar bu şansın farkındalar mıydı? Büyük ihtimalle bir rutinin içerisinde takip edilen yayınlardı bunlar ama böyle yetişen çocuklar olmak kışkırtıcı derecede güzel gerçekten.

BERLİN SOKAKLARINDA

Oğuz Demiralp, "Tuhaf Bir Çocuk" (2007: 69) adlı yazısında metnin başlığı üzerine düşünürken Benjamin için çocuk kelimesinin baskın çıktığından bahsediyor ve şöyle söylüyordu: "Ömrü boyunca Walter Benjamin'in, Berlin sokaklarında annesinin arkasında yavaş yavaş yürüyen bir çocuk olduğunu düşündüm birden." "Radyo Benjamin" pek çok yönden bu cümleyi anımsatan, kafamızda benzer bir imge oluşturan bir kitap. Metinde yazarın Berlin'e dair yaptığı programlar onun kente bakışındaki o çocuk şaşkınlığını ve neşesini duyururken, Benjamin kendisinden beklenebileceği gibi, kentin şimdisi ve öncesi arasındaki köprüyü kurmayı da ihmal etmiyor. Berlin lehçesini, sokak satıcılarını, on-

lar arasındaki bulunduğu duruma göre değişen özellikleri, kentin civıltısını, nelerin yok olup nelerin bir şekilde varlığını devam ettirdiğini, değişimin sosyal, politik ve ekonomik nedenlerini dinleyicilerine anlatıyor. Örneğin: “Eski ve Yeni Berlin’de Sokak Satıcıları” adlı metninde, seyyar kitap satıcıları kalmasa da neyse ki arabaların hâlâ varlığını sürdürdüğünden şöyle söz ediyor: “Ama bu kitap arabalarının bir sırrı vardır: Sabah evden çıkarken kitap almayı aklının ucundan bile geçirmeyen insanlar alış veriş ederler bunlardan. Fırsat buldukça okuyan kişiler, anlık bir merakla yenik düşenler...” Üzerine düşününce sokakların insanları yaşama katan bir yanları olması gerektiği geliyor akla. Benjamin gündelik yaşamın içerisinde yükselen seyyar satıcıların, işportacıların sesini dinleyicilerinin dikkatine sunarken, aslında bir bakıma, Berlin özelinde kentlere dair konuşuyor.

Bellek mekânlarının yıkıma uğradığı, geçmişe dair olanı her gelenin yukarıdan bir dayatmayla, kendi belleğini inşa etme çabasıyla biçimlemeye giriştiği bir coğrafyada yaşarken, Benjamin etkisiyle düşününce, yitip gidenin anlamını fark edip mekânsal anlamda şimdiye ekleyecek çok şeyimiz kalmadığını hüznle fark ediyoruz.

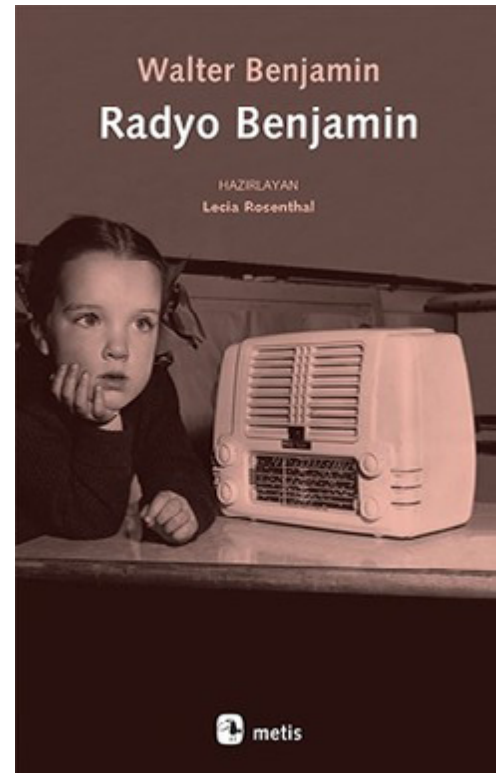
OYUNCAK ELMA VE TAHTA KOKUSU

Benjamin denilince aklımıza gelen şeylerden birisi de nesnelere, sıradan olarak gördüğümüz herhangi bir eşyanın aslında varlığımız üzerindeki etkisi. Kitap özelinde Benjamin’in “Berlin Oyuncak Turu” adıyla yaptığı iki program onun yine nesnenin peşinden gidip devşirdiği anlama bakmamızı sağlıyor. Yazar, kendi çocukluğundaki oyuncakların geçirdiği değişimi, çok sevdiği oyuncaklardan, oyunlardan bazılarını artık bulamadığını anlatırken, yeni tasarlanmış, beğendiği oyuncaklardan da bahsetmeyi ihmâl etmiyor. Mesela, ilk kez karşılaştığı bir oyuncaktan şöyle söz ediyor: “Aritmetiğin dört işlemi yeni öğrenmeye başlayan altı yaşındaki çocuklar için düşünülmüş çok yeni bir oyuncak benim özellikle hoşuma gitti. Bu olağanüstü güzellikte, cilalı bir tahta elma, üstelik mis gibi de kokuyor; tabii bir Borsdorf ya da Reinette elması gibi değil, tahta gibi kokuyor...” Buradan bahsederken, ahşabın kokusundaki mis gibiliği fark etmenin, nasıl Benjamince olduğunu da es geçmemek gerek, bu kokudan söz etmek sanırım ancak onun aklına gelirdi. Oğuz Demiralp, “Benjamin’in içindeki çocuğun yaşama, daha doğrusu değişik bir dünyada yaşama hakkını aradığını düşünmüştür hep. Nazım Hikmet’i yansılarsak, usta bir kitap gibi anlayarak bir çocuk gibi şaşarak yaşamak isteyenlerden olmuş Benjamin” (age. 69) diyordu. Yazarın bahsettiğimiz “Berlin Oyuncak Turu” adlı iki programında bunu gözlemle-

yebiliyoruz, eski oyuncakları anımsarken mesela hiç sahip olamadığı, sadece bir dükkânda gördüğü müzik kutusunun artık olmadığını görünce yaşadığı çocukça kırgınlık ve yeni keşfettiği oyuncaklarda duyduğu heyecan da bunun göstergesi gibi.

Bu kitap ilk başta radyo gibi çok spesifik bir alana, çocuklar ve gençlere yönelik olana temas ediyormuş gibi görünebilir ancak böyle değerlendirmek yanılgı olur. “Radyo Benjamin”, bana kalırsa Benjamin düşüncesinin izinin sürülebileceği, sizi farklı duygu durumlarına sürükleyebilecek, çocuklara ve gençlere nasıl yaklaşılması, onlarla nasıl eşit ilişki biçimi kurulması gerektiğini gösterebilecek bir kitap. Kitabın sonunda Benjamin’in radyoya dair yazılmış eleştirel yazılarına da yer verilmiş ki her ne kadar bugün radyo gündemimizden düşmüş gibi görünse de düşünürün bugüne, görsel olana dair öngörülerine de rastlayabiliyoruz. Bunun yanında dönemi için radyonun politik bir misyonu olduğunu da anlıyoruz. Mesela Benjamin, “Radyo Yayıncılığının Durumu” adlı yazısında radyo programlarından, radyo frekanslarından, yeni kurulan radyo istasyonundan bahsederken şöyle söylüyor: “Oysa bu istasyonların inşa edilmesinin asıl sebebi başka yerde yatıyor: siyasette. Savaş çıkması halinde uzun menzilli propaganda araçlarına ihtiyaç olacaktır.” Teknolojinin iyiymiş gibi görünen pek çok üretiminin veya devletlerin yaptığı yatırımların çok da iyiye işaret olmadığını artık farkındayız, Benjamin’in Radyo yayıncılığında bahsederken, konuyu getirdiği yerde bu bakımdan önemli görünüyor.

Pek çok sebepten bu metnin, hem Benjamin takipçilerini, hem onun “girdabına” yakalananları, hem de düşüncesine kıymet verenleri mutlu edeceğini hatırlatmalıyım. Bu konuda daha çok şey söyleme isteği duysam da güzel şeylerin sonu çabuk geliyor, kitap bitti ama kim bilir daha kaç kere geriye dönüp bakılacak ve başka metinlerden bahsederken yolumuzu bulmamızı sağlayacak.

Radyo Benjamin, Walter Benjamin, haz: Lecia Rosenthal, çev: Cemal Ener, Elif Okan Gezmiş, 440 syf., Metis Yayınları, 2018.

Kaynaklar

Demiralp, O., (2007), “Tuhaf Bir Çocuk”, Cogito, Sayı. 52, İstanbul: YKY

Aptallık nedir?

Aptallık Üzerine’de, duygu ile mantık arasında nasıl bir ilişki kurulacağı konusunda bir reçeteye ulaşmak gibi bir derdi olmamış Musil’in. Belki de bu beklenti, kişisel gelişim kitaplarının olduğu bir zamandan seslenen işbu yazarın densizliği ya da solculuk, efendim anarşilik adına iflah olmaz “eee, sonuç” diyen sıradanlaşmış bir politik arayış sabırsızlığı diyelim.

Filiz Gazi

Çoğumuz için “Aptallık nedir?” sorusu tane tane örnekleriyle açıklanabilir. Fakat “Aptallık ne değildir?” sorusunun yanıtını örnekleriyle açıklamak -en azından benim için- zor. Evet, bu girift cümle çok makul gözükenin de kökünde aptalca olduğunu kast ediyor.

Robert Musil, Aptallık Üzerine’de “Aptallığın ne olduğunu bilmiyorum. Bu pekala benim cehaletimden kaynaklanıyor olabilir, fakat bir diğer ve yüksek olasılıkla da bunun nedeni, ‘aptallık nedir’ sorusunun ‘iyilik’, ‘güzellik’, ya da ‘elektrik nedir’ sorularına benzer şekilde, günümüzün düşünce tarzlarına pek uygun düşmemesidir” diyor.

Musil’in 1942’de yaşamını yitirdiğinin notunu düşelim. Zehir zemberek aklına Niteliksiz Adam’da, Yaşarken Açılan Miras’ta okuyucuları tanık. Şimdilerde, aptallığın ne olduğu sorusuna herkesin yanıtı hazır. Paradoksal bir şekilde çağın sıkıntısı da burada başlıyor.

Musil, “Yapılacak en zekice şey, yeryüzünde mümkün olduğu kadar fark edilmeyen, göze çarpmayan biri olmaktır!” diyor. Zekânın alanında kalabilmek için münzevi hayatı tercih etmek? Musil yanılmıyor ama akıllıca saçmalıyor.

‘APTALLIK BİR DUYGU HATASIDIR’

Kitabı, Amy Spangler’le birlikte Türkçeleştiren Ersan Üldes, Musil’i Niteliksiz Adam’dan alıntı yaparak anlatıyor:

“... İmparatorluk ve Kraliyet telgraf memurları, tarihlerinde ilk kez ve olağanüstü tedirgin edici bir biçimde greve gitmişlerdi; Pasif Direniş adını alan bu grev, aslında memurların hizmetlerine ilişkin bütün kurallara kılı kırk yararcasına titizlikle uymaya başlamalarından ibaretti; bu durumun sonunda, yasaya tam olarak uymanın işleri en doludizgin anarşiden çok daha hızlı felce uğratabildiği anlaşılmıştı.” (Robert Musil, Niteliksiz Adam)

Dünya tarihi açısından, illegal olanın aklına gelmeyen bir yöntem bu. Bu akıl hükümetleri devirir.

Aptallığın bir duygu hatası olduğunu söylüyor Musil. Gruplar halinde birbirlerimizi içten içe aptal görme alışkanlığımızdan bahsediyor ve nihai olarak şu sonuca varıyor:

“Parti, millet, tarikat ya da sanat hareketinin koruyuculuğu altında kurumla gezildiği ve ‘ben’ yerine ‘biz’ dendiği anda ihtiyaç duyulan kendini beğenmişlik bakımından, özellikle

ortanın altı tabakaya ait zihin ve ruh, epeyce arsızdır.”

Musil, ayrıca, yeryüzünde şöyle özel bir eğilim olduğunu anlatıyor: “İnsanlar kalabalık olduklarında, bireyken kendilerine yasaklanmış olan her şeyi yapma yönünde kendilerine izin verirler. Günümüzde çok güçlü şekilde yükselişe geçen ‘biz’ olmanın verdiği bu ayrıcalıklar, işin doğrusu, bireyin giderek medenileşmesi ve ehlileştirilmesinin, milletlerin, devletlerin ve aynı kafadakilerin oluşturduğu birliklerin giderek medeniyetten uzaklaşmasıyla dengelenmesi gerektiği gibi bir izlenim verir; burada açığa çıkan belli ki duygusal bozukluktur.”

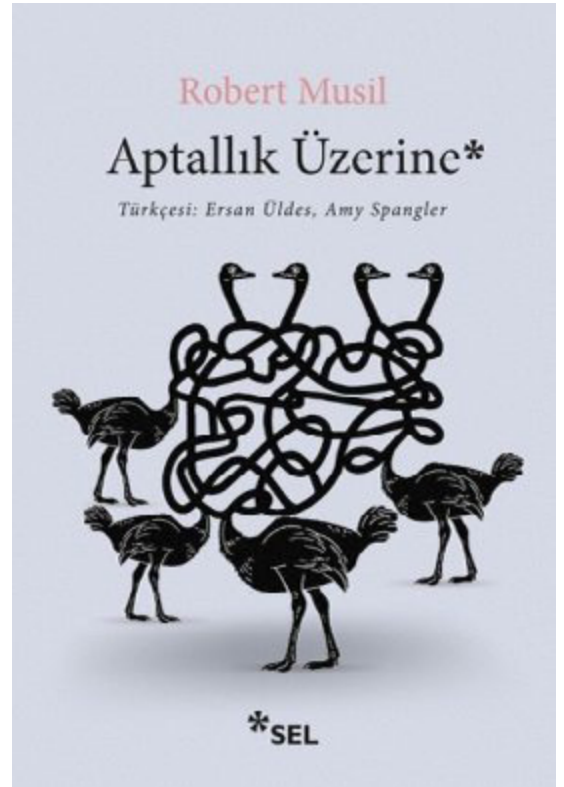
‘GADDARLIK, SADECE BASİT BİR APTALLIK DEĞİLDİR’

Musil’in dili kendine münhasır zorlukta ve anlamak için caba istiyor. Bu paragraf da onlardan biri. “Biz” güçlendikçe, kafa tutulanın vahşileştiğini, gaddarlaştığını yani aptallaştığını anlıyoruz buradan. Sonraki sayfalarda biraz daha açılıyor konu.

Aptallığın genellikle sabırsızlığa yol açtığını, bazı istisnai durumlarda zalimliği de körüklediğini izah ediyor Musil: “Bu zalimliğin hastalıklı ve tiksinti uyandıran aşırılıkları, ki bunlar kabaca sadizm olarak nitelendirilir, aptal insanları çoğunlukla mağdur rolünde gösterir. Kan kokusunun avlanma şehvetini uyandırmasına benzer şekilde, hayal gücünü vahşileştirir: Bu, aptal insanı neredeyse sırf limit duygusu tamamen yitirildiği için zalimliğin ‘aşırıya’ kaçtığı ıssız bir yere doğru çeker.”

Anlatılan gaddar tanıdık. Şirketlerden, medya patronlarına, devlet başkanlarına tüm dünyada örneklerine rastlanıyor. Bunun yanında J. E. Erdmann’ın bir makalesinde geçen gaddarlığın “uygulamaya konan aptallık” olarak değerlendirilmesine atıfla, gaddarlığın sadece basit bir aptallık olmadığını söylüyor Musil. Anlamalı olan, aynı zamanda hem aptallığın hem de gaddarlığın karşıtı olmak. Fakat “duyguların mantığa ilham vermek yerine onu ezmesindeki genel orantısızlık, anlamlı kavramıyla da iç içe geçer” diyor Musil.

Aptallık Üzerine’de, duygu ile mantık arasında nasıl bir ilişki kurulacağı konusunda bir reçeteye ulaşmak gibi bir derdi olmamış Musil’in. Belki de bu beklenti, kişisel gelişim kitaplarının olduğu bir zamandan seslenen işbu yazarın denizsizliği ya da solculuk, efendim anarşilik adına iflah olmaz “eee, sonuç” diyen sıradanlaşmış bir politik arayış sabırsızlığı diyelim.

Aptallık Üzerine, Robert Musil, çev: Ersan Üldes, Amy Spangler, 88 syf., Sel Yayınları, 2018.

Şimdi de serotoninimizden vurulduk!

William Davies'in kaleme aldığı Mutluluk Endüstrisi, Sel Yayıncılık etiketiyle okuyucu ile buluştu. Davies'in, çağın sorunlarını kaleme aldığı metindeki en büyük başarı ise, masumiyetimizi uyararak referansları felsefe, ekonomi, psikoloji ve siyaset gibi geniş bir disiplin etkileşimi içerisinde bize sunması.

Ceylin Aksel

Dünyadaki en büyük veri sistem ağı ne? İlaç sektörü mü? Sağlık örgütleri mi? Finansal şirketler mi? Petrol rezervleri mi? Teknolojik veri bilimi merkezleri mi? Paranın kazancı veya kaybı hepsi için ortak belirleyici meta, peki ya onları harekete geçiren etken ne? İçine çekildiğimiz bu "ağın", adına ister kapitalist düzen, ister teknoloji çağı, ister aydınlanma çağı diyelim, örümceği kim ve nerede? Peki her yüzyıl yeniden oluşturulan çemberdeki ortak kümelerin içine yerleşenler, kendini kesişim kümesi elemanı sanırken ayrık kümede kalanlar kimler?

'Davies'in kitapta sözünü ettiği, pazarlanan yeni davranışsal iktisat akımı, "esenlik". Büyük dünya şirketlerine göre, insanlara "esenlik" satmak fikrinin altında köklü bir "büyük öfke" yer alıyor.'

Geçtiğimiz ay Sel Yayıncılık'ın yayın programına, "Yaşam Kitapları" dizisinde eklediği William Davies'in Mutluluk Endüstrisi kitabı bu soruları, tarihsel gelişimiyle birlikte araştırarak, mutluluk algısı üzerinden derinleştiriyor. Mutluluğumuzun kamusallaştırılıp, duygularımızın öznelliğinden arındırılmaya çalışılarak nesnel, ölçümlenebilir birer veri haline dönüşmesiyle, dünya ne elde etmeyi planlıyor?

Şirketlerde çalıştırılmaya başlanan "Mutluluk Amirleri", 2014 Davos zirvesine konuk olarak çağrılan "Dünyanın en mutlu insanı" unvanının sahibi, Budist rahip Matthieu Ricard ile meditasyona yönelik rekabetçi iş ilkelerinden ödün vermeyen organizatörler, tüm bunları hep bir ağızdan gülmek için mi gerçekleştirmekte?

Davies'in kitapta sözünü ettiği, pazarlanan yeni davranışsal iktisat akımı, "esenlik". Büyük dünya şirketlerine göre, insanlara "esenlik" satmak fikrinin altında köklü bir "büyük öfke" yer alıyor. Son on yıldır hükümetler ve şirketler insanların duygularının ölçümüyle giderek daha fazla ilgilenir oldu. "Mutluluk Endeksi", "Gayrisafi Milli

'Eleştirisini, kapitalist düzenin kendi kendini yok ederken, bizi küçük narsist bireylere çevirmesi olarak dile getiren yazar, kitabını bir ön ikaz çağrısı olarak yazdığını ifade etmekte.'

Mutluluk”, “Esenlik” sloganlarıyla, pozitif psikoloji yaşam tarzımıza hükmetmeye başladı. Sonuçta, duygularımızın alınıp satılır yeni bir veri kaynağı haline alması. Her şey kazancı maksimize etmek için araçsallaştırılmakta.

YÜZYILLIK DENEKLİK!

Peki insanlar gündelik hayatlarında etliye sütlüye karışmadan yaşarken, bu kaynağı veri araçlarına nasıl sunuyor? Birer denek olduğumuz yüzyıllardır aşikâr, ancak duygularımızın araçsallaştırılmasıyla işlemsel gereçlere dönüşmemiz yeni. Oysa hiçbirimiz yürüyen şuurlar âlemi değiliz. “Her gün 50 milyon tweet’in analiz edildiği Pittsburgh projesi mutluluk trendlerini kümülatif düzeyde belirlemek için tasarlandı. Projenin asıl ilgi alanı, kullanıcıların bireysel mutluluk düzeylerini belirlemek değil. Bunun yerine nüfusun mutluluk düzeyindeki dalgalanmaların hem farklı zaman aralıklarında hem de farklı coğrafi bölgelerde sergilediği bazı net kalıpları belirliyorlar. Bu verilere dayanarak mutluluk haritaları çıkarılıyor. Ne var ki bunu yapabilecek, hatta muhtemelen bunu sizin kendi esenliğiniz, sağlığınız veya güvenliğiniz adına yaptığını iddia edecek benzer bir dizi proje mevcut.” İşte bu bir dizi proje aslında bizi önemser görünen bir algıyla, minnet ilkesi kisvesinde hayatlarımıza sızdırılıyor. Nabzımızı ölçen ya da günlük kaç adım attığımızı hesaplayan telefon uygulamalarıyla veya akıllı ev sistemleriyle konforlu bir hayat sürdürdüğümüzü düşünürken, teorik çemberin pratik yaşamına girivermiş oluyoruz.

Kitapta çeşitli disiplinlere ait araştırmaların yer aldığı sekiz ayrı bölüm, kendi içindeki alt başlıklarıyla sizi daha da manipüle eden bilgileri birleştirmekte. “Laboratuvarında Yaşamak” bölümünde Davies’in bahsettiği ütopyacı vizyonun değinmediği önkoşul ise, toplumun koskoca bir laboratuvar gibi tasarlanıp yönetilir hale getirilişi; bizim de günlük hayatımızda hemen her an bu laboratuvarın içinde nefes aldığımızın altının çizilmesi.

Davies bir röportajında, kitapta eleştirmekte olduğu asıl meselenin; araştırmacılar tarafından ölçümlenmeye çalışılan duyguların nüans ve belirsizlik olasılığının yok sayılarak gerçekleştirilir oluşu. Araştırmalarda buna fırsat verilmemesi insan yaşamını mekanik forma kodluyor. Eleştirisini, kapitalist düzenin kendi kendini yok ederken, bizi küçük narsist bireylere çevirmesi olarak dile getiren yazar, kitabını bir ön ikaz çağrısı olarak yazdığını ifade etmekte.

MUTLULUĞUN VERİLERİNİ ÇÖZÜMLÜYÖRLER ABİDİN!

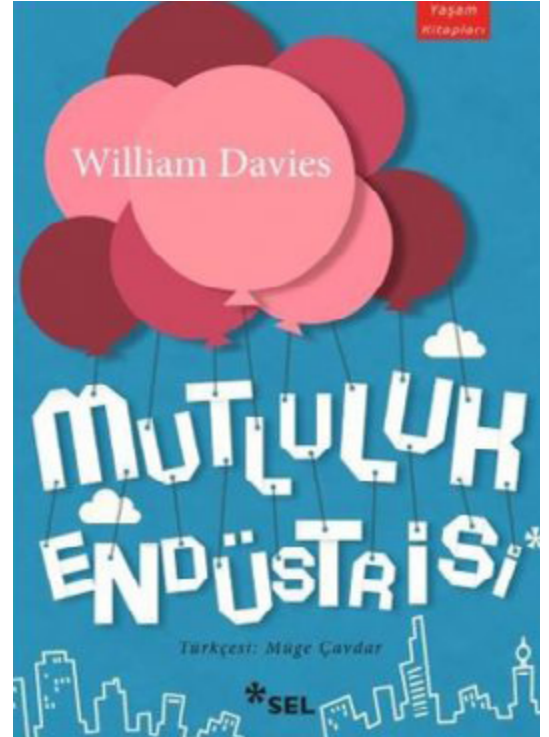
Davies'in kitaptaki başarısıysa, masumiyetimizi uyaran referansları felsefe, ekonomi, psikoloji ve siyaset gibi geniş bir disiplin etkileşimi içerisinde bize sunması. Metnin bazı noktalarında okuru tekrarlanmış özet bilgilerle baş başa bıraksa da yazar, bunun disiplinler arası geçiş için de bir bağ kurmaya yaradığı ortada. Kitapta bahsedilen pek çok araştırmanın, bir disiplin veya şirket çatısı altında, mutluluğumuzu sorgulamak, onu bize karşı kullanmak amacıyla yapıldığı açıklanıyor. Sadece bunun öne sürülmesi ise yetersiz. Gücü elinde tutan dünya yöneticilerinin bu araştırmaları siyasi malzeme olarak şekillendirdiği ve buna yön veren asıl merci oldukları gerçeği biraz göz ardı edilmekte.

Mutluluğun resmini çizemiyorlar belki, ama verilerini çözümlüyorlar Abidin.

Bunu yaparken, hepimizi hassas bencillere dönüştürüyorlar. Korkutucu olansa, araştırmacıların kurmak istedikleri dünyaya zemin hazırlarken bugüne kadar zorlandıkları şeyin, yani insanların, davranışlarını istedikleri yönde değiştirmenin, artık çok kolay oluşu. Onları zorlayansa, verileri doğru bir biçimde çözümlenmek ve analiz etmek.

Moreno'nun sosyometri çözümlemesi, Freud'un psikanalizi, Aristo'nun faydacılık kuramı, Watson'ın davranışsal kuramı, Wundt'un felsefe ve psikoloji arasında kurduğu köprü, Bentham'ın monizmi gibi daha birçok araştırmacının fikirleri ile tarih içinde ilerleyen bir bilgi evrimine de tanık olacağınız kitap, size bir ikaz yumağı örüp, onu göğsünüzde yumuşatıp, aklınızla şutlayabilmeniz için zemin hazırlıyor.

Adı üstünde, "Yaşam Kitapları" dizisinin bu yeni üyesi, yaşamımıza fark etmeden kattıklarımızın altına bir rüzgâr tutuyor. Uçmamak için sanılara değil, gerçeklere tutunmanız gerekecek.

Mutluluk Endüstrisi, William Davies,
Türkçesi: Müge Çavdar, 294 syf., Sel
Yayınları, 2018.

Şairler Gaziantep'te buluşuyor

Uluslararası Şiir Festivali'ne Gaziantep'te gerçekleşecek. Festivale, 8 ülkeden 12 şair katılacak.

Gaziantep'te düzenlenecek olan Uluslararası Şiir Festivali'ne 8 ülkeden 12 şair katılacak. Türkiye'de kültürel hayatının canlandırılması için başlatılan 'Kültür için Alan' projesi kapsamında düzenlenen festival 2-4 Kasım arasında gerçekleşecek.

Teması, Çevrimdışı İstanbul Dergisi tarafından 'İmgelerin Mozaigi' olarak belirlenen festivale Meksikadan Ali Calderon Farfan, Fransadan A.C. Hello, Hollandadan Bas Kwakman, İsveç'ten Hanna Rajs Lara, Almanyadan Matthias Göriz, ABD'den Mel Kenne, Beyaz Rusya'dan Volha Hapeyeva; Türkiye'den ise Kadir Aydemir, Eren Aysan, Nilay Özer, Salih Bolat ve Şükrü Erbaş katılacak. Sedat Anar ile Suriyeli Hannan Habaş ise müzikleriyle festivalde yer alacak.

Türkçe, İngilizce ve Arapça'ya çevrilen şiirlerin şairlerinin sesinden dinleneceği festivali üç şair; Efe Duyan, Gökçenur Ç. ve Nihat Özdal yönetecek. 3 Kasım Pazar günü saat 19.00'da Onat Kutlar Sahnesi'nde 1 Nisan'da kaybettiğimiz Gaziantepli şair Ülkü Tamer şiirlerle anılacak.

Festival programı şöyle:

2 Kasım Cuma

14.00: Zeugma Müzesi Oditoryumu'nda festival açılışı.

3 Kasım Cumartesi

15.00: Onat Kutlar Sahnesi'nde söyleşi. (Edebiyata nasıl adım attınız?)

16.30: Onat Kutlar Sahnesi'nde şiir dinletisi.

19.00: Onat Kutlar Sahnesi'nde Sedat Anar'ın müzikleriyle Ülkü Tamer anması.

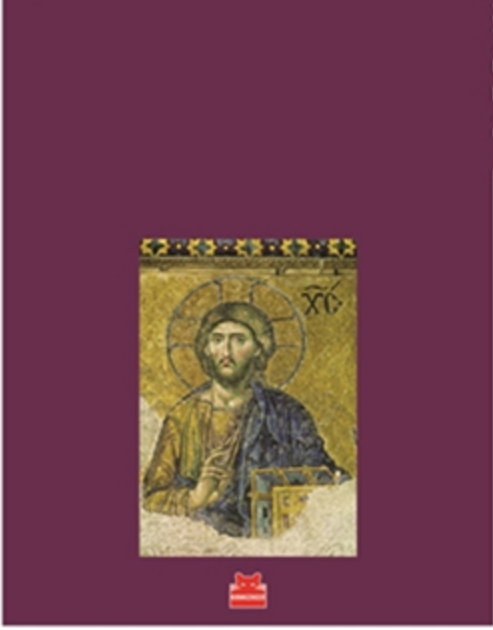
4 Kasım Pazar

15.00: Gaziantep Sanat Merkezi'nde söyleşi. (Şiir yollarda).

16.30: Gaziantep Sanat Merkezi'nde söyleşi (Farklı kültürlerin şiir üzerindeki etkisi).

19.30: Kendirli Kilisesi'nde şiir dinletisi.

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

MABEYİNCİ
PAVLOSAyasofya'nın
Betimi

Ayasofya'nın Betimi

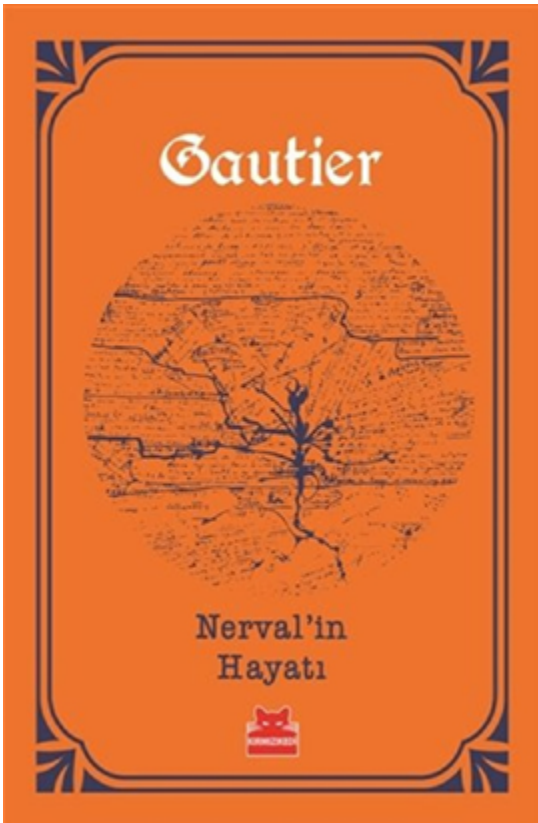
Yazar: Mabeyinci Pavlos

Çevirmen: Samih Rifat

Yayınevi: Kırmızı Kedi Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 140

Nerval'in Hayatı

Yazar: Theophile Gautier

Çevirmen: Ayşe Meral

Yayınevi: Kırmızı Kedi Yayınları

Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 68

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Yeniden Deniz Olmak

Yazar: Anıl Mert Özsoy

Çizer: Merve Atılğan

Yayınevi: Can Çocuk Yayınları

Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 104

Kahvaltı Sofrası

Yazar: Defne Suman

Yayınevi: Doğan Kitap

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 360

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Plato'dan Freud'a Terapi Divanının Gizli Tarihi

Yazar: **Nathan Kravis**
 Çevirmen: **Denis Gürcü**
 Yayınevi: **Sola Unitas**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **216**

Çok Çağı

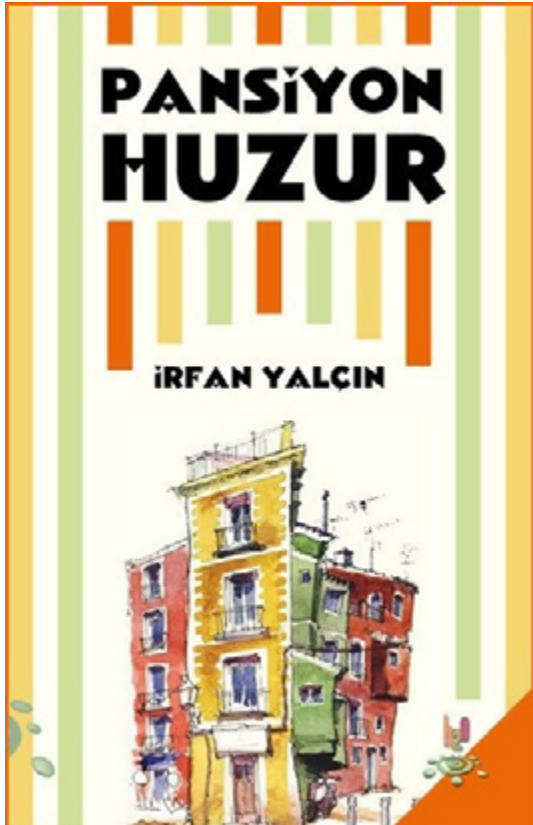
Yazar: **Arzu Eylem**
 Yayınevi: **Nota Bene Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **184**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kepler62-Yolculuk

Yazar: Björn Sortland, Timo Parvela, Pasi Pitkanen
Çevirmen: Ebru Tüzel
Yayınevi: Can Çocuk Yayınları
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 160

Pansiyon Huzur

Yazar: İrfan Yalçın
Yayınevi: h2o Kitap
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 272

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Alman Sevgili-Astrid Kirchherr ve Stuart Sütcliffe'in Hikayesi

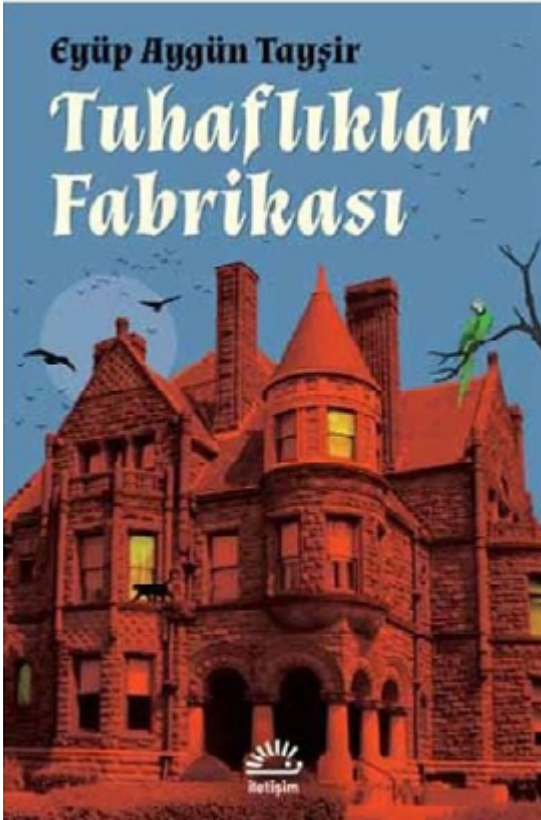
Yazar: Arne Bellstorf

Çevirmen: Tanıl Bora

Yayınevi: İletişim Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 208

Tuhafliklar Fabrikası

Yazar: Eyüp Aygün Tayşir

Yayınevi: İletişim Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

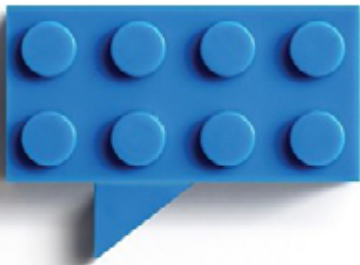
Sayfa Sayısı : 201

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Belki İşev Binive

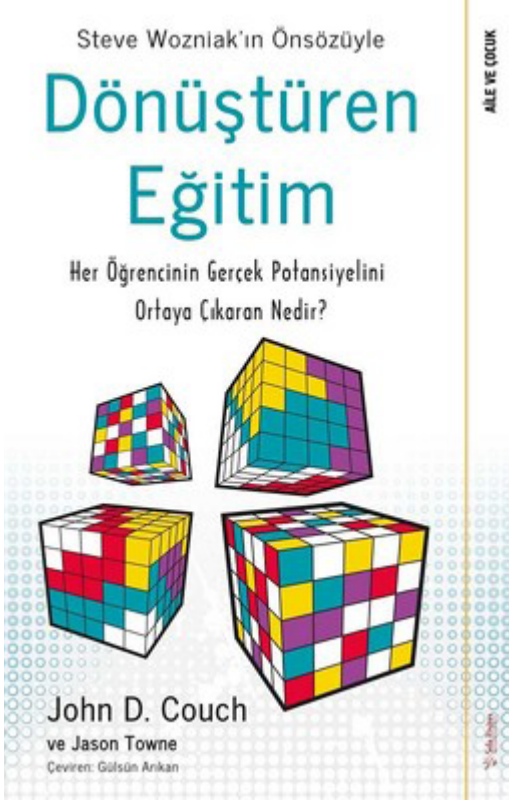
Yazar: **Murat Bayram**
Yayınevi: **Avesta Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **104**

Lego Asla Sadece Lego Değildir

Yazar: **Roy T. Cook, Sandra Bacharach**
Yayınevi: **The Kitap**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **288**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Dönüştüren Eğitim

Yazar: **John D. Couch**
Çevirmen: **Gülsün Arıkan**
Yayınevi: **Sola Unitas**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **240**

Ben ve Ten-Ego Analize Giriş

Yazar: **Jacob Rogozinski**
Çevirmen: **Melis Aktaş**
Yayınevi: **Pinhan Yayıncılık**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **392**

Hepimiz bu distopyanın parçasıyız!

Berna Durmaz'ın son öykü kitabı "Metal Hayatlar", İletişim Yayınları'ndan çıktı. Durmaz, öykülerinde insanların robotikleştiği, sistemin işleminin her şey olduğu, betonların yegane yaşam kaynağına döndüğü dünyanın çarkına çomak sokuyor.

Nida Dinçtürk

Pekin'de hava kirliliğinden güneşin doğduğu artık anlaşılmıyor diye şehrin çeşitli yerlerine güneşin doğuşunu gösteren dev ekranlar yerleştirilmişti. Galiba hiçbir distopya, gerçeğe bu kadar yakın olmamıştı. O zamandan beri insan kusan şehirlere, şehirlerin atığına dönüşmüş bizlere daha büyük bir hayretle bakıyorum. Şehirde daha fazla yaşayabilmek için şehirlere yaptıklarımızla sonsuz bir döngünün içine girmiş durumdayız. Sadece şehirlere değil, insanoğlunun tüm yaşam alanlarına yaptığı zulüm akıl alır gibi değil. Gerçekten başka bir gezegenden gelip "bunu neden yaptınız" diye sorsalar, nasıl açıklar; kendimizi, ellerimizle hazırladığımız bu cehennemde yaşamaya neden mecbur ettiğimizi nasıl anlatırız, kim bilir. Gerçi bunları anlatmak için dünya dışından birilerinin gelmesine gerek yok. Kendimize de sorabiliriz elbette. Ama verecek yanıt olmadığı için kendimize de sormaya cesaret edemiyoruz. Berna Durmaz, "Metal Hayatlar"da bu soruları ortaya saçıyor.

İletişim Yayınları'ndan çıkan "Metal Hayatlar", özellikle şehir yaşamının insanı körelten detaylarına odaklanıyor. İşin kötü yanı, şehir yaşamının neredeyse tüm detaylarıyla insanı körelttiğini hatırlatıyor. Kitap, 16 öyküden oluşuyor. İnsanların robotikleştiği, sistemin işleminin her şey olduğu, betonların yegane yaşam kaynağına döndüğü dünyanın çarkına bir çomak sokuyor. Yürüyerek bir yerlere ulaşmaya çalışan insanlara tahammülün kalmadığı, kaldırımların inşaat iskeleleriyle işgal edildiği ve eve giden yolların her gün değiştiği bir parkura dönüşen bu şehirlerin çoğunlukla neye hizmet ettiğini unutmuş biz 'sakin'lerine de birer tokat atıyor. Dâhil oldukça beslediğimiz sistem döngüsünün dışından sesleniyor: siz burada durdukça umut yok! Hiçbir şey yapmayarak da bu suça ortak olduğumuzu, nasıl kendi kendimizin cellatlarına dönüştüğümüzü açıklıyor.

"Gün başladı ya, durmayın evlerinizde. Doldurun sokakları, otobüsleri, binaları. Akın akabildiğiniz kadar oluk oluk. Delin, deşin, parçalayın yerin yüzünü. Derinine temel atıp, bıçak gibi saplayın toprağın karnına binalarınızı. Camlar, metaller giydirin üzerlerine ki ışınsın... Bahçe zararlıları gibi kıymık kıymık, parça pinçik her gün, her saat, düzenli yiyip bitirin bu dünyayı. Bu yüzden bu sabahın erkeninde kalkmalar."

BİZLER: ŞEHRİN ORGANİZMALARI!

Sadece şehre değil, şehrin birer organizması olarak bizlere de yakından bakıyor. Şehrin acısını bizim içimizden duyma-

'...Dâhil oldukça beslediğimiz sistem döngüsünün dışından sesleniyor: siz burada durdukça umut yok! Hiçbir şey yapmayarak da bu suça ortak olduğumuzu, nasıl kendi kendimizin cellatlarına dönüştüğümüzü açıklıyor.'

ya çalışıyor. Bunu yaparken de şehirde yaşamayı bir geçim sıkıntısından sebep mecbur görenlerle bir gurur meselesine dönüştürenleri ayrıştırıyor. Metal makinelerin başında uzuvları eriyip yok olmuş, gövdeleri metale kesmiş emekçilerle varlığını başkalarının varlıklarını sömürerek anlamlandırılanları aynı kefeye koymuyor. Plazalarına, arabalarına, sitelerde sonsuzluğa uzanan, bir güvenlik önlemi olarak pencereleri aralanamayan, zili çalınmadan kapıları açılmayan dairelerine, giysilerinin etiketlerine aşık güruhu sorguluyor.

“Bu koca şehre kapılmanın nedenini sorar ya annem, beni en çok bu soru yorar. Düşünür dururum. Bir yanıt bulamam. İnsan kökünü illaki saplamalı toprağa, öyle mi? Düzenli bir işi olsun, evi, arabası, takım elbisesi, parası... Düzgün adam desin görenler. Annemle babamın istediği. Bilmezler ki bunu yapanlar, her gün bir başın üstüne basıp bir baş daha yükselirler. Ayakları balçık kan.”

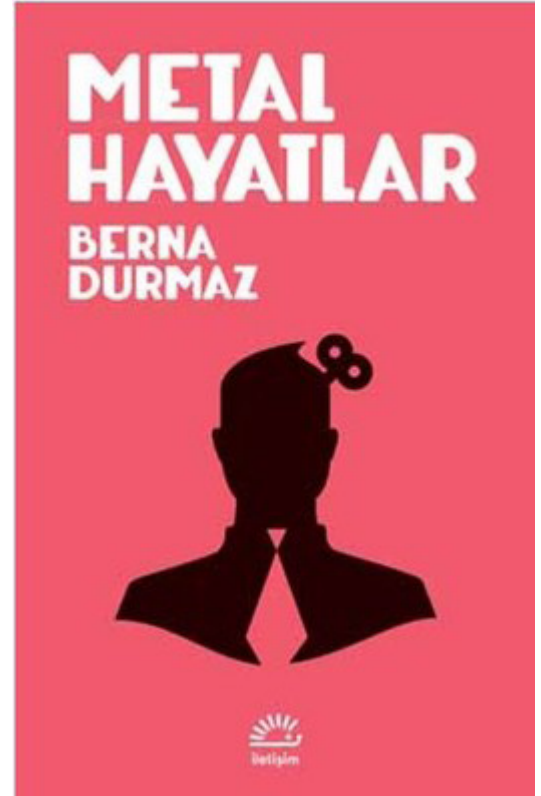
Şehrin ikiyüzlülüğünü, işi bitince arkasını dönüp gidişini sahipleneni, kırdığı kalplerin çetelesini bir kahramanlık anıtına dönüştürenleri de unutmuyor Berna Durmaz. Şehir adeta bir rende gibi her birimizi küçük parçalara ayırırken, hayata tutunmak için bir kuş ötümünü, bir ağacın gölgesini, bir ırmağın şırıltısını, bir meyvenin tazeliğini, gerçek bir rüzgâr esintisini, en basitinden toprak kokusunu arayanların yanında duruyor. Her şeye rağmen göğsünde çiçekler yeşertmeye çalışanları beton gölgeleriyle boğmaya kalkışanların arasındaki farkı da kraldan çok kralcıları da iyi tanıyor. Kimseyi açıktan yargılamıyor ama hiçbir şeyi hafifletmeye, anlatılanı acısız ve esirgeyen bir dille aktarmaya da çalışmıyor. Öykülerinin gerçeğe teması, Durmaz'ın bu direkt üslubuyla daha da güçleniyor.

Berna Durmaz, “Metal Hayatlar”da kitaplarını heyecanla okuyup, dizilerini bölüm bölüm kovaladığımız, bir yenisi çıksa da izleyip halimize şükretsek dediğimiz, bir gün gerçek olmasından korktuğumuz o distopik öykülerin en gerçekçisini; hepimizin zavallı birer kahramanına dönüştüğümüz kısmını anlatıyor. “Metal Hayatlar”, güneşin doğmadığı dünyayı, güneşin batmadığı şehir öyküleriyle tarif ediyor.

“Ta uzakta, yüksek bir cam bine kızıl ışıkla alev almış yanıyor gibiydi.

“Ne olacak,” dedi, “güneş batıyor.”

“Öyle de dedim, batmaya yer bulabiliyor mu? Işığı şehre vurup geri yansıyor.”

Metal Hayatlar, Berna Durmaz, 91 syf., İletişim Yayınları, 2018.

Abdullah Aren Çelik: Kandan Adam Diyarbakır Polisiyesi'nden fazlası

Soner Sert

Abdullah Aren Çelik'in yeni romanı "Kandan Adam" Everest Yayınları etiketiyle yayımlandı. Yeni kitabını "Diyarbakır Polisiyesi" olarak tanımladığımız Çelik, "Diyarbakır Polisiyesi nitelemesi kulağa hoş geliyor. Ama bence 'Kandan Adam' bundan fazlası, çünkü hiçbir polisiye kitabının sonu 'Kandan Adam'daki gibi bitmez..." dedi.

'...romanı, iktidarı elinde tutan siyasal erkin gücünü kaybetmesi üzerinden okumak istedim, bunu da klasik tabirle "beyaz olanın" adım adım "siyaha" dönüşmesini odağına alarak yapmaya çalıştım.'

Abdullah Aren Çelik, "İlerde Hep Yalnız" isimli ilk romanından sonra "Kandan Adam" ile okurun karşısına çıkıyor. Everest Yayınları'ndan çıkan, editörlüğünü Mehmet Said Aydın'ın yaptığı roman, 90'lı yılların Diyarbakır'ına odaklanırken, "vadesini doldurmuş" bir cinayet masası polisinin yaşadığı olayları konu alıyor.

Diyarbakır'ın farklı dönemlerdeki üç hikâyesini iç içe geçirerek, tek bir noktaya aktaran ve bu yanı sıra dağdan kopan bir çığ topunu andıran romanın hikâyesi, giderek büyüyor ve "başı belada" polis Ahmet Boz'un yaşadıklarında hayat buluyor.

Abdullah Aren Çelik ile çok katmanlı romanı "Kandan Adam"ı konuştuk.

Öncelikle şu noktadan yola çıkarak başlayalım: Açılışı Bitlisli Kemal Fevzi'den bir dize ile yapıyorsunuz. Sonrasında onun ölümünü odağına alarak bir dizi kurmaca olayı anlatıyorsunuz. Kitabınız, Fevzi'ye bir saygı duruşu izlenimi uyandırıyor. Yazım sürecinizden, Fevzi'nin gerek size ve gerekse hikâyeye olan etkisinden bahsetmek ister misiniz?

Aslında kitapta Kemal Fevzi hem var hem yok. Kitabın başındaki epigrafta adı geçerse, okur neredeyse kitabın sonuna kadar ondan bahsedildiğini bilmeyecek. Kitapta, Kemal Fevzi'nin "ölümü-yokluğu" üzerinden bir polisin onu araştırma konusu yapması ve sürekli bu şekilde görünmesi bir hakikate işaret ediyor, o da neredeyse yüzlerce yıldır varlığı görmezden gelen Kürtler, Ermeniler, yani Türkiye'nin ötekileri. Dolayısıyla bu anlamda romanı, iktidarı elinde tutan siyasal erkin gücünü kaybetmesi üzerinden okumak istedim, bunu da klasik tabirle "beyaz olanın" adım adım "siyaha" dönüşmesini odağına alarak yapmaya çalıştım.

Kitabın yazım sürecinde Kemal Fevzi'den çok nedense kardeşi Law Reşit'in hikâyesi daha çok aklımdaydı. Bana kalırsa kitabın en çarpıcı hikâyesi de ona ait. Law Reşit yıllarca Anadolu'nun ücra köşelerinde hekimlik yapmış biri. Kardeşinin ölüm haberini aldığı anda büyük bir şok yaşıyor ve adım adım akli melekelerini kaybediyor. Law Reşit'in delirdikten sonra Bitlis çarşısında çıplak gezdiği söylenir. Gezerken, "Wildon söylemişti! Wildon söylemişti! Her ulusun kendi kaderini tayin hakkı vardır!"

**'Her şeye rağmen
"Kandan Adam" politik
polisye türüne dâhil
edilme ihtimali olacağını
düşünüyorum. Evet, bir
cinayet ve o cinayeti
sorgulayan, araştıran
bir polis memuru var.
Ama tek başına bu ölçü
sayılabilir mi, doğrusu
bilmiyorum.'**

sözlerini tekrarladığı anlatılır. Burada Wildon derken "Wilson Prensiplerini" kastettiğini sanırım anlamışsınızdır. Dolayısıyla Law Reşit'in delirme nedeni, Kemal Fevzi'nin de ölüm nedenine bağlandığında ortaya "ötekilerin" hikâyesinin çıktığı görülüyor. Dolayısıyla kitapta bir saygı duruşundan bahsedilecekse, bu da tek başına Kemal Fevzi'ye değil Law Reşit ve ötekilerdir demek yerinde olur.

Kitabınız için bir "Diyarbakır Polisiyesi" tanımlaması yapmak bizce yerinde... Fakat ele aldığınız dönem itibariyle tarihi, politik meseleleri odağına alışıyla politik, bir evliliğin başlangıcını ve bitişini anlattığınız için aşk romanı da denilebilir. Siz, romanınızı nasıl tanımlıyorsunuz?

"Diyarbakır Polisiyesi" nitelemesi kulağa hoş geliyor. Ama bence "Kandan Adam" bundan fazlası, çünkü hiçbir polisiye kitabının sonu "Kandan Adam'daki" gibi bitmez. Neredeyse bütün polisiye romanlarda cinayet aydınlanır, polis müfettişi mura-dına erer, kahramanlığı bütün kamuoyunun takdirine sunulur. Dahası polisiye romanlarda cinayeti sorgulayan polis müfettişi cinayeti işleyen bir adamın peşindedir sürekli. Oysaki "Kandan Adam'da" cinayeti işleyen bir kişi değildir. Zaten Ahmet Boz cinayetin nedenini öğrendiğinde iş işten geçmiştir artık. Belki de sadece romanın finaline bakarak bile bunun polisiye bir roman olmadığı düşünülebilir.

"Aşk romanı mı?" bence bu da değil, çünkü romanda aşktan ziyade yok olan bir evlilik daha çok öne çıkıyor. Bu romanda dikkat edilirse 600 yıl boyunca hep kaybedenlerin hikâyesinin öne çıktığı görülür. Her şeye rağmen "Kandan Adam" politik polisiye türüne dâhil edilme ihtimali olacağını düşünüyorum. Evet, bir cinayet ve o cinayeti sorgulayan, araştıran bir polis memuru var. Ama tek başına bu ölçü sayılabilir mi, doğrusu bilmiyorum. Aklımda daha çok bir polis memuru üzerinden kaybedilen iktidar, bu polis memurunun karısıyla ilişkisi bağlamında çürüyen bir evliliği ve yitirilen erkekliği, Kemal Fevzi'nin ölümü üzerinden de tarihsel bir meseleyi tartışmak istedim. Yani bu roman "Diyarbakır Polisiyesi" olarak nitelendirilirse bile tarihsel arka planıyla tarihi bir roman olarak da düşünülebilir.

'ÇÜRÜYEN BİR İDEOLOJİ İLE YÜZLEŞMEYE DEVLETİN ARŞİVİNDEN BAŞLANIR'

Vadesini doldurmuş bir kahramanı ele aldığınız romanınızda, karakterinizi, "Arşive kaldırılan bir evrak misali o da aniden emniyet teşkilatının tozlu mahzenine hapsedilmişti." sözleriyle tanımlıyorsunuz. Zira bu söz başlangıç noktası oluyor ve karakter, itibarını kazanmak için

mücadeleye girişiyor. Bu istenç gücü aklımıza şunu getirdi: Bir polis olan Ahmet Boz, cinayeti aydınlatıp gerçeğe ulaşmak yerine, olayı çözüp tekrar eski gücüne ulaşmak istiyor. Mekân olarak Diyarbakır özelinden yola çıkarsak, bu mekânda hükmü geçenin gerçeklere sahip olanın değil de, gücü elinde tutan olduğunu söyleyebilir miyiz? Bu karakterin hikâyesini sizin için anlatılır kılan şey neydi?

Ahmet Boz vadesi dolmuş bir iktidarın sembolüdür. O nedenle arşive kaldırılmıştır. Yani Ahmet Boz 600 yıllık çürüyen bir “iktidarın” çözülmesinin ideolojik karşılığıdır. “Kandan Adam” şöyle başlar: “Büyük devletlerin büyük arşivleri ve yalnızlıkları olur. Onlar kadar bu arşivlerde çalışan küçük de insanları.” Arşiv aslında bir ülkenin belleğidir, dolayısıyla büyük devletlerin hafızası da arşivleridir. Yalnızlıkları da zulümleri kadardır. Bir hesaplaşma olacaksa, dahası çürüyen bir ideolojiyle yüzleşilecekse buna devletin arşivinden başlanmalıdır. Çünkü günahıyla, sevabıyla arşivler her şeyin kaydının tutulduğu yerlerdir.

Ahmet Boz’un hayatını yeniden kurmasının tek bir yolu vardır, o da arşivde kaydı tutulan ve işlenen bir cinayete ait belgelerde gizlidir. Dolayısıyla 600 yıllık bir hikâye yeniden yazılacaksa, arşiv yeni bir geleceğe başlamak için doğru bir yerdir. Belki ilgisiz bir örnek olacak, ama arşivlerin tozlu raflarından 1915 olaylarına ait belgeler çıkarılmadıkça bu sorun bizimle beraber hep var olagelecek. Yine 6-7 Eylül olayları, Dersim, Sivas Katliamı, Maraş, Çorum ve daha pek çok mesele raflardan indirilmedikçe çözülmeyecek. Ahmet Boz şahsında çürüyen bir aygıtı başka türlü anlatamazdım herhalde.

Sorunuzda, “Ahmet Boz, cinayeti aydınlatıp gerçeğe ulaşmak yerine, olayı çözüp tekrar eski gücüne ulaşmak istiyor” diye bir ifade kullandınız. Evet, tam da bunu demek istiyorum ben de. İktidarını devam ettirmek için hakikat yerine, gücünü ikame etme duygusu daha çok hâkim. Hakikate ulaşmak, cinayeti aydınlatmaktan daha önemli oysa. Çünkü ancak hakikat bizi ortak bir doğruya götürebilir. Dikkat edilirse Ahmet Boz’un adım adım hakikatten uzaklaştığı görülür. Romanın sonunda, başına gelenlere bakınca bunun neden kaçınılmaz olduğu da anlaşılıyor. Nasıl ki Ahmet Boz’un eski gücüne kavuşmak için hakikate ulaşması gerekiyorsa, gücü elinde tutan siyasal erkin de çürümeden kurtulmak için paradigmasını arşivden dosyalarını indirerek değiştirmesi gerekiyor. Aksi halde çürüme ve yenilgi kaçınılmazdır. Benim için Ahmet Boz üzerinden hikâyeyi anlatılır kılan da bu 600 yıllık meseleydi.

Son olarak dünyanın her yerinde olduğu gibi Diyarbakır’da da haklı olanın değil, güçlü olanın yaşama hükmettiğini söyleyebilirim.

‘Ahmet Boz’un hayatını yeniden kurmasının tek bir yolu vardır, o da arşivde kaydı tutulan ve işlenen bir cinayete ait belgelerde gizlidir. Dolayısıyla 600 yıllık bir hikâye yeniden yazılacaksa, arşiv yeni bir geleceğe başlamak için doğru bir yerdir. ’

'...en yerlisini bile içine almayan garip bir büyüü var bu şehrin. Politik bir kent oluşu bu gerçeği değiştirmez. Siyasal iktidarlar ile Diyarbakır arasında yüzyıllardır bir genişememe durumu var. Diyarbakır, siyasal iktidarlar da dâhil neredeyse her toplumsal kesim, her ideolojik grup ve her dinsel cemaat tarafından teslim alınmak isteniyor. Bunlardan birisine yenilip siyasal iktidarlarla barışık yaşasaydı bu şehir, muhtemelen Diyarbakır'ın adını bu kadar duyuyor olmayacaktık.'

'DİYARBAKIR'IN EN YERLİSİNİ BİLE İÇİNE ALMAYAN BİR BÜYÜSÜ VAR'

Kitapta, birbirine paralel şekilde anlattığınız üç dönemden bahsediyorsunuz: Diyarbakır'ın İran hegemonyasından çıkıp Osmanlı'ya geçişi, Osmanlı'nın yıkılıp Cumhuriyet idaresinin gelişi ve 90'lı yılların kanlı dönemi... Üç evre de, bir öncekini aratacak denli kanlı geçiyor. Öyle ki, sizin anlatımınızla, "Topraktan kemikler çıkıyor". Siyasal iktidarların Diyarbakır ile alıp veremediği sizce nedir?

Bana kalırsa kitapta geçen her üç dönem, birbirine çok uzak değil. Zira her üç dönem de kanlı bir şekilde karşımıza çıkıyor. Bu üç dönemi de aynı şehir üzerinden okumak ne kadar doğru oldu bilmiyorum, ama Kayseri'de, Konyada ya da Türkiye'nin herhangi bir şehrinde yaşasaydım belki de bütün olup bitenleri bulduğum yerden bakarak anlatacaktım.

Yıllar önce Selim Temo bir söyleşisinde 'Diyarbakır'ın insanı içine almayan, kibirli, insanı ezen bir tarafı olduğunu' söylemişti. Tam olarak hatırlamıyorum, ama aşağı yukarı buna benzer sözlerdi söyledikleri. Neredeyse her şehirde kendisine biz bu şehrin has yerlisiyiz diyen bir kesim vardır. Aynı sözleri pek çok Diyarbakırlı'nın ağzından duymak mümkün. Diyarbakırlı olan ya da olmayan herkes kendisini bir parça bu şehirden sayar.

Ama bana kalırsa Selim Temo haklı, en yerlisini bile içine almayan garip bir büyüü var bu şehrin. Politik bir kent oluşu bu gerçeği değiştirmez. Siyasal iktidarlar ile Diyarbakır arasında yüzyıllardır bir genişememe durumu var. Diyarbakır, siyasal iktidarlar da dâhil neredeyse her toplumsal kesim, her ideolojik grup ve her dinsel cemaat tarafından teslim alınmak isteniyor. Bunlardan birisine yenilip siyasal iktidarlarla barışık yaşasaydı bu şehir, muhtemelen Diyarbakır'ın adını bu kadar duyuyor olmayacaktık.

Kitap, peş peşe düzenlenen cinayetlere, faili meçhullere, arşiv odalarına, müzelere, sinemalara, mühürlere, fotoğraflara ve mektuplara sık sık atıf yapıyor. Öyle ki, bütün bu doneler belirli bir noktadan sonra yalnızca belleğe ve hafızaya işaret ediyor. Kitabın da belleğe hizmet amacıyla ortaya çıktığı, bugünü kalıcılaştırma niyetiyle var olduğunu düşündüğümüzde, bellekle olan ilişkinizi nasıl açıklarsınız?

Sanırım burada kente ve kentin hafızasına değinmek gerekiyor. Bunun nedeni, kentin yarattığı atmosferin bir parça da

olsa bizi yaşananlar konusunda bir yüzleşmeye götürmesidir. Yukarıda üç kanlı dönemden bahsettik, sonuçları korkunç bir ayrılığa giden ve birbirine benzeyen üç olay. Oysa ilk yaşanan hadiseden ders alınsaydı, sonraki nahoş şeyler yaşanmayabilirdi. Arşiv ve yüzleşme o nedenle önemli.

Mektup, fotoğraf, müze, mühür ve daha pek çok nesne aslında yaşananların tekrarlanmaması için birer hafıza edinme nesnelere. Bellek soyut olgular üzerinden ilişki kurmaz, daha çok nesnelere yüklediği anlam üzerinden yapar bunu. Marcel Proust'un "çaya batırılan kurabiye" hikâyesine benzer bir durum vardır burada. Nesnenin bellekte edindiği yer, hafızanın hatırlama biçimini yaratır aynı zamanda. Dolayısıyla belleği, geçmişle kurulan bağ ve geleceğe dair doğru adımların atılmasına yardımcı bir tür düşünme biçimi olarak değerlendiririm.

'BİR YAZAR ASLA TANIKLIKTAN KURTULAMAZ'

Kitabın sonlarına doğru yazarı, bu kurmaca öykünün içine yerleştiriyor fakat hiç konuşurmuyorsunuz. Post-modern edebiyat yazarın kendisiyle olan ilişkisine, monologlarına veyahut diyaloglarına sıkça yer verirken, sizin, bir yazar olarak susmanızı ve sadece dinlemenizi nasıl yorumluyorsunuz? Yazar, tanık olmaya mahkûm mudur?

Bir yazar asla tanıklıktan kurtulamaz. Eline mürekkep bulaşan her kalem erbabının, toplumun vicdanı olduğunu düşünüyorum. İster ortaya çıkan eser post modern, isterse modern olsun bu durum fark etmez. Yazar metniyle konuşur, bir yazardan bundan fazlası beklenebilir mi bilmiyorum. Sözün kaydını tutan birisinin, yazıya aktardığı şeyler, toplumsal bir belleğin yaratılmasına yardımcı olur. Edebiyatın böylesi bir gücü, yazarın da böylesi bir rolü vardır. Dolayısıyla yarattığı metinlerle, doğal olarak böylesi bir görev edinen yazarın istese de susamayacağını bilmesi gerekir. Bugün "sürgün edebiyatı" diye bir şeyden bahsediliyorsa nedeni tam da budur.

Çünkü yazarın kadrajına giren her mesele, edebiyatına yansıdığı andan itibaren gücünün değil haklının yanında durduğu bir sonuç üretir. Bu da yazarın tanıklığından kaynaklanır. Tabii ki bunu söylerken namuslu yazarlardan bahsediyorum. Bu noktada yazarı "tanıklıktan sanıklığa" doğru götüren bir hikâye başlar. Bunun da sonu sürgün, ölüm ya da kalemini kullanmasının engellenmesiyle sonuçlanan bir noktaya gelir. Bütün bunların nedeni yazarın metninden ya

'Yazar metniyle konuşur, bir yazardan bundan fazlası beklenebilir mi bilmiyorum. Sözün kaydını tutan birisinin, yazıya aktardığı şeyler, toplumsal bir belleğin yaratılmasına yardımcı olur. Edebiyatın böylesi bir gücü, yazarın da böylesi bir rolü vardır. Dolayısıyla yarattığı metinlerle, doğal olarak böylesi bir görev edinen yazarın istese de susamayacağını bilmesi gerekir.'

da metninin dışından konuşmasından kaynaklanır.

Nazım Hikmet, Mehmed Uzun, Teodor Adorno, Julio Cortazar, Herman Broch ve daha pek çok yazar-çizer buna örnek verilebilir. Dediğim gibi yazarın yarattığı metin ne olursa olsun, ister metnin içinden, ister dışından konuşsun tanıklıktan asla kurtulamaz. Dolayısıyla benim tanıklığım da ortaya koyduğum bu metin kadardır.

Kitapta ele alınan karakter 90'larda yaşıyor, dolayısıyla anlatılan olaylar o günlerde gerçekleşiyor. Politik cinayetleri odağınıza aldığınız için soruyoruz: O dönemi, cinayet masasında çalışmış ve bir zaman sonra vadesini doldurup, rütbesi düşürülmüş bir polis gözü ile anlatmak fikri nasıl ortaya çıktı?

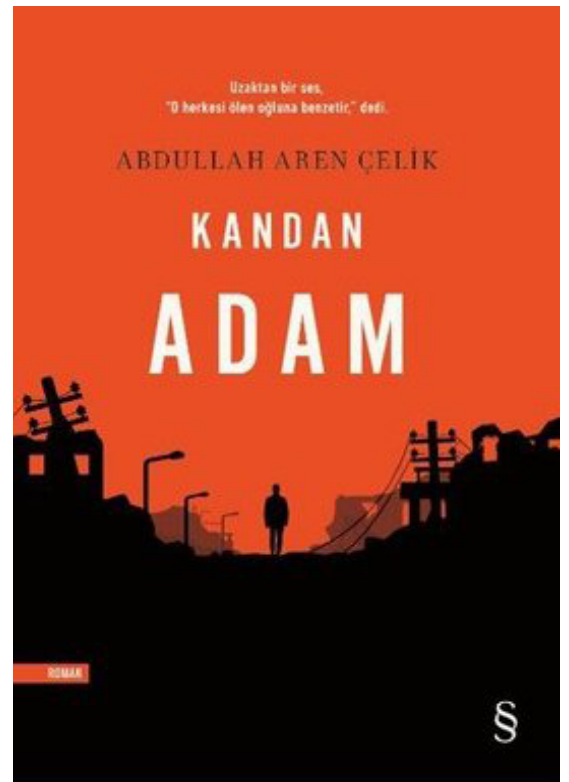
Daha önceki romanımda maksadım metnimi "ötekinin dünyası" üzerine kurmaktı. "Kandan Adam'da" da farklı düşünmedim. Fakat bu romanı diğerinden ayıran, güçlü olanın yavaş yavaş gücünü yitirmesi ve öteki olana yaklaşmasıdır. Bir de yargılayan birisinin adım adım yargılanan birisine dönüşmenin psikolojik yönünü hep merak etmişimdir. İnsanları yakalayan bir polisin, kovalayan, suçlayan, bazen öldüren, hapse atan, yani silah çekme özgürlüğü olan birisinin silahını çekmemesi ve kendisine silah doğrultulmasının nasıl olacağını merak ettim.

Empati kavramına oldum olası sıcak bakmam. Çünkü bana göre kimse kimsenin yerine geçemez, tam olarak halinden anlayamaz. İnsanları sadece çektikleri acılar yan yana getirir, en fazla bu kadar yaklaşabilirler birbirlerine. "Kandan Adam'ın" karakteri Ahmet Boz'u acı çeken insanların yaşamına yaklaştırmamdaki neden buydu. Kitapta Cihan diye bir karakter var, Trabzon'dan Diyarbakır'a tayini çıkmış genç bir polis memuru. Evinden Emniyet Müdürlüğü'ne gelene kadar şaşkın, bir o kadar da korkuyla insan yüzlerine bakar. Yabancı olduğu bir şehri daha çok korkuyla anlamaya çalışır. İnsanın bu kadar yabancı olduğu bir şehri ve doğal olarak biraz temkinli yaklaştığı insanlarını daha yakından tanımlarını istedim. Çünkü dışarıdan Diyarbakır'a gelen bir devlet görevlisinin şehre ve insanlarına ilk bakışı maalesef genelde suçluymuşlar gibi oluyor. Gerçek bu değil tabii ki, ama maalesef insanlar inandırıldı buna. Maksadım bir şehri topyekûn kriminalize eden bir bakışın yerini değiştirmektir sadece.

Bu aralar günleriniz nasıl geçiyor? Hazırladığınız bir çalışma var mı?

Bol bol film izliyorum, kitap okuyorum. Fırsat buldukça ihmal ettiğim dostlarımla bir araya geliyorum. Yeni roman için hazırlıklarım var, bir de bunun için materyal biriktiriyorum.

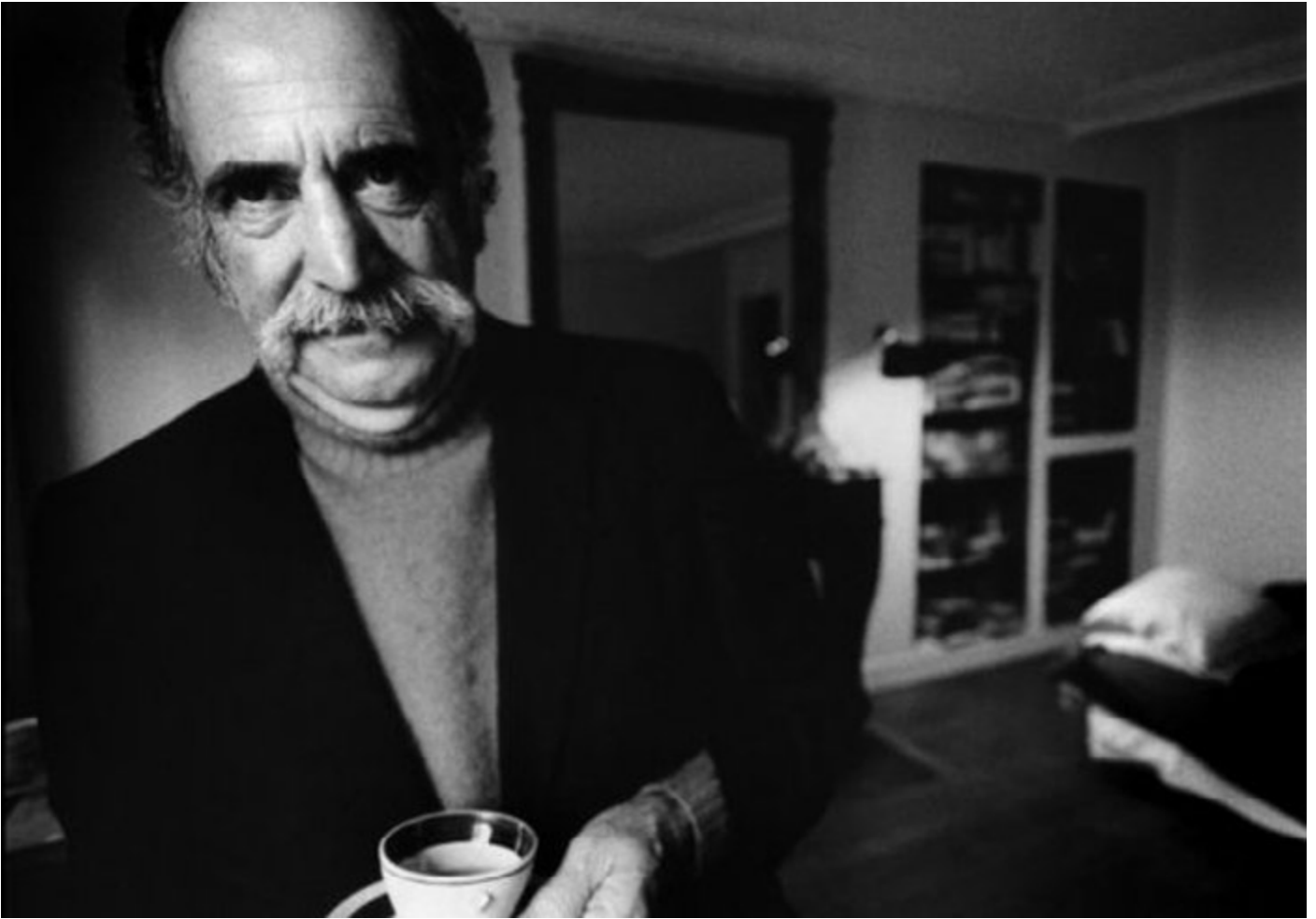
'Dışarıdan Diyarbakır'a gelen bir devlet görevlisinin şehre ve insanlarına ilk bakışı maalesef genelde suçluymuşlar gibi oluyor. Gerçek bu değil tabii ki, ama maalesef insanlar inandırıldı buna. Maksadım bir şehri topyekûn kriminalize eden bir bakışın yerini değiştirmektir sadece.'

Kandan Adam, Abdullah Aren Çelik, syf. 272, 2018, Everest Yayınları.

Fotoğraflarda yaşayanlar

Yeryüzünde Yedi İz adlı kitabında Ara Güler'in fotoğraflarında yaşayan 20. asırda iz bırakmış yazarlar, ressam, düşünürler var. Göçüp gitmiş o büyük ustaların her biriyle anılarını neredeyse fotoğraflar kadar güzel metinlerle anlatan Ara Güler, yarattıkları büyük eserlerle yaşayanları yad ediyor. Bir gün onlardan biri olacağının bilerek, ya da bilmeyerek...

Cem Erciyes

Ara Güler çağımızın en büyük kültürel ikonlarından biriydi. Hem ikonlaşmış görüntüleri, bakma biçimini ve algıyı üretti hem de çektiği fotoğraflar kadar tarzı ve kişiliğiyle kendisi de bir ikona dönüştü. Onunla aynı dönemde yaşamış, tanımış, aynı sokaklarda dolaşmış olduğum için şanslı kendini şanslı sayanlardanım. Ara Güler de her sanatçı gibi uluslararası alanda işler yapmayı, Türkiye dışında da tanınıp çalışabilmeyi, evrensel bir kimlik sahibi olmayı önemsiyordu. Anlattıklarını dinlediğinizde Türkiye kültür ortamının olduğu kadar Batılı fotoğraf ve sanat çevrelerinin de içinde yer alan, çok seyahat eden hakikaten uluslararası bir hayat sürdürdüğünü görürüz. Dahil olduğu foto-jornalist kuşağın ortaya çıkmasında önemli rol oynamış Life, Paris Match gibi savaş sonrası

'...metinlerde onun öykülemekteki maharetini de görüyorsunuz. Anlattığı isimlerin her birine nasıl ulaştığını, fotoğrafları nasıl çektiğini, kendisinde nasıl bir izlenim bıraktığını anlatıyor. Metinlerin belki de en önemli ortak noktası, bu dünyada derin bir iz bırakmış ama göçüp gitmiş bir ustanın anısını hatırlıyor, hatırlatıyor olması.'

popüler fotoğraf-haber dergilerinin en ünlüleri için çalışmış, onların Türkiye ve Orta Doğu temsilciliklerini üstlenmişti. Türkiye'nin kendi çağında adını duyurmuş neredeyse tüm sanatçı ve yazarlarının fotoğraflarını çekmişti, ama onlar kadar dünya çapında sanatçıların da fotoğraflarını çekmeyi önemsemi. Bunun için büyük gayretler harcadı ve geride etkileyici bir arşiv bıraktı. Bana öyle geliyor ki onu en çok heyecanlandıran işleri gazetecilik başarısı gösterdiği seriler ve unutulmaz kişiliklerin portreleriydi. Afrodisias'ı dünyaya tanıtan fotoğrafları ya da Picasso, Dali, Tennessee Williams portreleri, röportajları gibi...

Ara Güler'in 'Yeryüzünde Yedi İz' (2000, YKY) adlı kitabı belki de geride bıraktığı onca fotoğraf albümü ve kitap içinde en önemlilerinden biri. Hem onun evrensel kimliğini gösterdiği hem 20. yüzyılın en önemli yedi isminin nefis görüntülerini bize ulaştırdığı hem de Ara Güler'in güçlü kaleminin tadına varmamızı sağladığı için.

Kitapta portreleri yer alan yedi isim, Ara Güler'in 20. yüzyıla ait olan kimliğini de gösteriyor bize. 20. yüzyılın akıllı ve vicdanlı olmuş İngiliz düşünür Bertrand Russell, kısa öyküleri ve oyunları fırtına gibi esmiş Amerikalı yazarlar Tennessee Williams ile William Saroyan, Fransız şair Louis Aragon ve üç ölümsüz ressam: Marc Chagall, Salvador Dali, Pablo Picasso. Dünyada pek çok tanınmış sanatçının, siyasetçinin fotoğraflarını çekmiş Ara Güler'in bu yedi ismi seçmesi, onlara verdiği değeri gösteriyor. Bugün belki de ressamlar hariç çoğunun adı yeterince bilinmiyor bile. Ama onlar yazdıkları ve yaptıklarıyla 1900'lü yılların dünya çapındaki en önemli isimleri arasında yer almışlardı. Ara Güler bu isimlere duyduğu hayranlıkla peşlerine düşmüş ve kimisi için epey uğraşıp didinip onlarla baş başa çalışma ve portrelerini çekme fırsatı bulmuş. Kitapta her bir portre serisinin hikayesini anlatan birkaç sayfalık yazıları var Ara Güler'in. Babilden Sonra Yaşayacağız adlı öykü kitabını okuyanlar için daha az şaşırtıcı olacaktır belki ama bu metinlerde onun öykülemekteki maharetini de görüyorsunuz. Anlattığı isimlerin her birine nasıl ulaştığını, fotoğrafları nasıl çektiğini, kendisinde nasıl bir izlenim bıraktığını anlatıyor. Metinlerin belki de en önemli ortak noktası, bu dünyada derin bir iz bırakmış ama göçüp gitmiş bir ustanın anısını hatırlıyor, hatırlatıyor olması. Neredeyse tamamı o geçip gitmiş ustaların bu dünyada bıraktığı izlere birer saygı metni gibi. Ara Güler'in anıları ve çektiği fotoğraflar da o izlerin bir parçası...

90 yaşını çoktan geride bırakmış Bertrand Russell'i, 'Penrhendeudraeth' adlı köydeki evinde ziyaret edip fotoğrafıyor. Aradan yıllar geçiyor ve kendi fotoğraflarıyla tesadüfen yeniden karşılaşılıyor Londra'da: "Russell geçen yıl ölmüştü.

Merak edip içeri girdim, kitabı istedim. Verdiler. Sayfaları çevirmeye başladım. Bu kitabın içinde dört tane fotoğrafım vardı. O gün, o köy evinde çektiğim fotoğraflardandı. İçinde adım da vardı. Siyah bir kapakla bir devir sona ermişti. Ama emindim ki Russell'ın fikirleri, felsefesi, görüşleri her zaman yaşayacaktı.”

Kitaptaki her bölüm siyah beyaz ve renkli fotoğraflar ile başlıyor. Siyah beyazlar tipik Ara Güler portreleri, biraz grenli, hafif loş, anlattığı kişinin duruşu bakışıyla haleti ruhiyesini anlatan, olmadı geniş açıyla çekilmiş hareketli, sanatçının içinde yaşadığı ortamı da bize gösteren kareler. Renkli fotoğraflar ise mesela Dalı'nın çılgınlığını ve Chagall'in harika tablolarını daha iyi anlamamız sağladıkları için etkili ve güzeller.

Kitaptaki röportaj yapılan isimlerden tabii ki en meşhurları Ara Güler'in en çok uğraşıp da ulaştığı Picasso ve Dalı. Ama en etkileyicileri Amerikan edebiyatının göçmüş ustaları Williams ve Saroyan ile olanlar.

Williams ne kadar bohem, pırıltılı ise Saroyan o kadar gizemli ve sıradan. İlki Avrupa'da bir Amerikalı, diğeri küçük insanların arasında babacan bir dost gibi. Ve ilkinin ikincisine övgüsü belki de sadece Ara Güler'in anılarında yer alıyordur. Tennessee Williams, çağdaşı bir başka yazar olan William Saroyan için “Ben belki iyi bir diyalog yazarıyım ama Saroyan çok daha iyidir” dermiş...

Ara Güler Beyoğlu muhabiriyken tesadüfen İstanbul'da buluyor Tennessee Williams'ı. Onu, kentin tiyatro çevreleriyle tanıştırıyor, ev partilerinde, kentin sokaklarında ve hamamda resimlerini çekiyor. Daha sonra iki kez daha görüyor onu. Birinde Roma'da arkadaşı Marko ile birlikte oturabilmek için aldığı bir evde. İçeri girdiğinde “Otur” diyor, “şu cümleyi bitireyim”. Kitapta belki de o cümleyi bitirirken, daktilosu başında bir fotoğrafı var. Bu onun, çağdaş tiyatro tarihinin en ünlü oyunlarından birini, Kızgın Damdaki Kedi'yi yazarken çekilmiş bir görüntüsü... Sonra beraber geziyorlar, partilere gidiyorlar. Ara Güler yıllar sonra New Orleans'ta, Bourbon Street'te bir caz barda görüyor onu ve neredeyse tanıyamıyor. Şişmanlamış, yaşlanmış bir Tennessee Williams. Ertesi gün davet edildiği halde onu evde bulamıyor. Daha sonra kaleme aldığı ‘Çinko Damlı İhtiras Tramvayı Durdu’ başlıklı yazısında “Düşündüm” diye yazıyor, “Tennessee Williams karmaşık bir dünyanın adamıydı. Aklıma dallar, budaklı ağaçlar, garip garip çiçekler geldi. Bir gün bütün bu bitkiler birbirine sarılacak ve hayatı boğacak...”

Saroyan'ı ise deli gibi arıyor, arıyor... Amerika'da bir proje

'Ara Güler Beyoğlu muhabiriyken tesadüfen İstanbul'da buluyor Tennessee Williams'ı. Onu, kentin tiyatro çevreleriyle tanıştırıyor, ev partilerinde, kentin sokaklarında ve hamamda resimlerini çekiyor. Daha sonra iki kez daha görüyor onu. Birinde Roma'da arkadaşı Marko ile birlikte oturabilmek için aldığı bir evde. İçeri girdiğinde “Otur” diyor, “şu cümleyi bitireyim”. Kitapta belki de o cümleyi bitirirken, daktilosu başında bir fotoğrafı var'

için fır döndüğü zaman her yere onu soruyor. Ama bir süre sonra Paris'te buluyor. Bitlisli bir Ermeni ailenin çocuğu olan William Saroyan ile Ara Güler, Paris'te içinde kırık dökük eşyalar olan yazarın kendi evinde buluşuyorlar. Sonra onun dostlarını ziyaret ediyorlar, bir ayakkabı tamircisi, terzi, seyyar satıcı, piyancı... Ara Güler, o günü "Saroyan olayları değil, bu küçük insanları merak ediyordu" diye hatırlıyor. Göçüp giden Saroyan'ın arkasından yazdığı şu satırlarla anıyor: "Ara'dan birkaç yıl geçti. Saroyan'ın yetmişinci yaşını kutluyorlardı, ben de oradaydım. Ertesi sabah odasına gittim. Resim çekmek istiyordum. Yetmiş yaşındaki Saroyan'ın hippiliğin başlangıç noktasında, canının istediğini yapan, bir yere giderken başka bir yere yönelen, Pulitzer Ödülü'nü işe yaramaz diye reddeden bu koskoca Saroyan'ın o gün bir sürü resmini çektim. O gün yetmiş yaşındaydı, bugün yetmiş dört yaşında, yirmi yıl sonra da doksan dört yaşında olacak. Çünkü eminim dostları, bütün dünyadaki o küçük adamlar, büyük adam (!) olmadıkları için onun düşündüğü gibi yaşayıp duracaklar ve biz onların içinde hep Saroyan'ı göreceğiz."

Ara Güler'in her biriyle birkaç saat ya da birkaç gün geçirdiği, dostluk kurup gözlemlediği bu büyük ustalar hakkındaki yazılarının tamamı o ustanın dünyasını, kişiliğini anlatıyor... sanki fotoğraflardan eğer kaldıysa bir boşluk, onu tamamlıyor. Şair Aragon'un geçmiş zamanların bir simgesi olarak o yıllara takılıp kalmış yaşlılığı, Chagall'in ailesi ve resimleriyle kurduğu o muntazam hayatın içinde gizliden gizliye Picasso'yu kıskanıyor olması, Dali'nin her şeyi şova dönüştüren biraz yapmacık deliliği ve Picasso'nun tüm dünyayı fethetmişken sadece kendisi için resim yapan, başka sanatçılarla da şatosunun misafirleriyle de ilgili kalabilen şaşırtıcı hali...

Hiç kuşkusuz Türkiye için en az bu yedi ustanın her biri kadar önemli, değerli ve kültürümüzde onlardan daha derin izler bırakmış bir isim Ara Güler. Yaşamı boyunca bir parçası olduğu o büyük yaratıcıların arasında şimdi. Yeryüzünde sekizinci iz de onunkisi.

Bu yazıyı, Ara Güler'in kitabında Picasso için kaleme aldığı son satırlarla bitirelim. Fotoğraflarıyla sonsuza kadar yaşayacak Ara Güler'in anısına...

"Günün birinde Picasso öldü. Sonra da Albert (Einstein). Şimdi bazen odamda bakıyorum da -odamdaki siyah duvarda çektiğim ünlülerin imzalı fotoğrafları asılıdır- **çoğu zaman insanlar fotoğraflarda yaşıyor.** Veya Picasso gibi isen, eserlerinde zaten ölmezsin. İşte onun için New York'ta devrin en büyük sergisi açılıyor: SHOW OF THE SHOWS. Orada Picasso insanlarla beraber olacak, Albert ise yaptığı kitaplarla kütüphanelerde yaşayacak."

Yeryüzünde Yedi İz, Ara Güler, 237 syf.,

Yapı Kredi Yayınları, 2000.

‘Yazmanın İncelikleri’ atölyesi başlıyor!

“Yazmanın İncelikleri” sertifika programı birçok yazarı bir araya getiriyor. Atölye 3 Kasım’da.

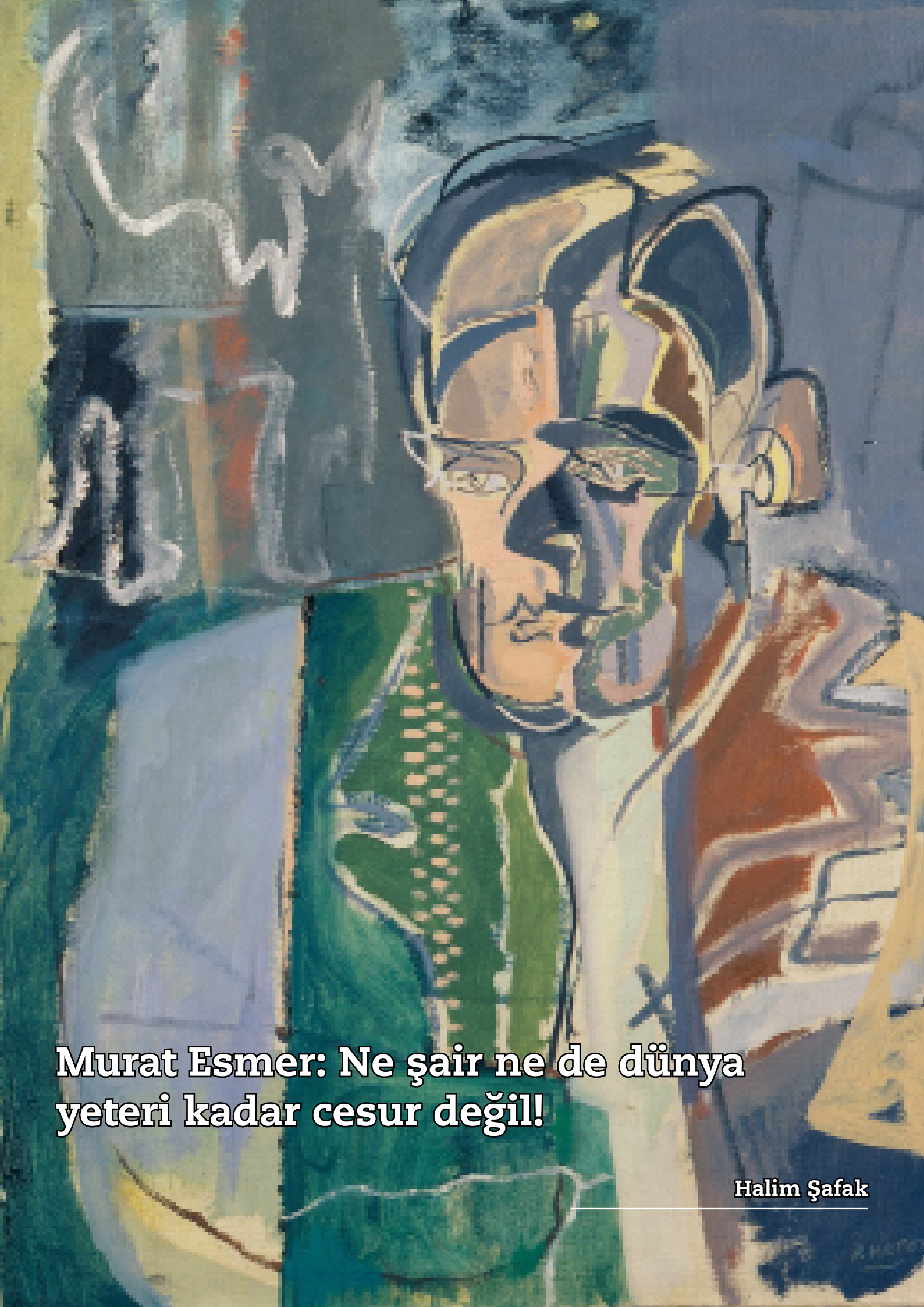

Geçtiğimiz yıl ilki düzenlenen “Yazmanın İncelikleri” sertifika programının ikincisi başlıyor. Sertifika programı, yazarlarla edebiyat ve kurmacaya ilgi duyanları 3 Kasım 2018 Cumartesi günü bir araya getiriyor.

Beykoz Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Nüket Güz’ün yürüteceği “Yazmanın İncelikleri” sertifika programında, Pınar Kür, Atal Behramoğlu, Buket Uzuner, Mario Levi, İnci Aral, Murat Menteş, Gülşah Elikbank, Alper Canıgüz ve Prof. Dr. Uğur Batı gibi yazarlardan eğitim alacak olan katılımcılar, yazarların deneyimlerinden yararlanırken, yazmanın kuramsal çerçevesi ile de teknik bilgiler edinecekler.

Modern kurmacanın temel öğelerinin edebiyat meraklıları ile paylaşılacağı programa, çizer M. K. Perker, Doğan Kitap Genel Yayın Yönetmeni Cem Erciyes, April Yayıncılık Genel Yayın Yönetmeni Nazlı Berivan Ak’ın yanı sıra Telif Hakları Avukatı Sedef Erken de konuk olarak katılacak.

19 Ocak 2019 tarihine dek her Cumartesi 14.30 – 17.30 saatleri arasında Beykoz Üniversitesi Rektörlük Yerleşkesi Konferans Salonu’nda gerçekleşecek olan programa dair [“gelisim@beykoz.edu.tr”](mailto:gelisim@beykoz.edu.tr) adresinden ayrıntılı bilgi alabilirsiniz.

**Murat Esmer: Ne şair ne de dünya
yeteri kadar cesur değil!**

Halim Şafak

Murat Esmer'in ilk kitabı "Ahraz Alfabe", Kaos Çocuk Parkı etiketiyle raflarda yerini aldı. Şiirine dair konuştuğumuz, hayatta kalanlardan ya da kendini şiirle hayatta tutmaya çalışanlardan biri olan Esmer, "Şairin dilinin kıvrınması gidememenin getirdiği bir buhrandan kaynaklanıyor. Bir yandan da bu şiirin asıl dert ettiğini bir biçimde ifade/itiraf edememesinin de payı var diye düşünüyorum. Ne şair ne de dünya yeteri kadar cesur değil!" dedi.

Şiirin temel özelliklerinin başında dönemsel olanla kurduğu ilişki ve bunun hem izleksel hem de biçimsel karşılığı gelir. Bu dediğimiz şiirin yükselen değerlerle kurduğu ilişki ve onun sonuçları olarak da anlanabilir ve öyle de yorumlanabilir. Şiirin bu yanı hem olumlu olabilir hem de olumsuzlanabilir bir durumdur. Hatta reddedilmeye sonuna kadar açıktır. Şiirin kalıcılığını ise dönemin özgül koşullarının ortadan kalkmasıyla ancak bilebilir ve anlayabiliriz.

Bu noktada günümüz şiiri de neredeyse teknolojinin oluşturduğu bir alanda yazılmakta, aynı teknoloji şiirde biçimsel ve estetik olanı öne çıkarırken anlamsal ve insani olanı ya geriletmekte ya da tamamıyla ortadan kaldırmakta, dili harflere indirgeyerek, şiiri büyük ölçüde geometrik şekillerden oluşan ama o haliyle de bir yanını özgürlüğe açmış bir biçim ya da görsel haline getirmektedir. Ama buna rağmen şiir tekten örneklerde daha çok özgürlüğü çoğaltan ve talep eden bir özellik de kazanmaktadır. Yanı sıra biçimin özgürlükle kurduğu ilişki bir uçtan anlamı geri çağırma gibi açık/gizli bir amacı da bünyesinde bulundurmaktadır. Bütün bunlar başta belirttiğimiz gibi teknolojinin onun imgeleştirdiği bir dünyada olmaktadır. Böylesi bir dünyanın kendini başka bir devrimle yıkıncaya kadar kalıcı olma ve bundan sonrasını belirleme ihtimali oldukça yüksektir.

Ama öte yandan hem geçmiş hem de bugünün şiirinden etkiler alan ama bir yandan da anlamsal olanı hem bireysel hem de toplumsal temelde önceleyen ve önemseyen bundan bugün karşıtı bir muhaliflik üreten ya da buna katkıda bulunan yazılan şiir içinde şimdilik tekten örneklerle sınırlı estetik, biçimli ama bir o kadar da insanla ilgili geçmişle kurduğu ilişkiyi bugün ve gelecek arzusuna dönüştürebilen bir şiir de yazılmaktadır. Bireylikler dergisinde yayımlanan şiirleri ile bilinen Murat Esmer ilk kitabı "Ahraz Alfabe" (Kaos Çocuk Parkı, 2018) ile bu dediğimizin önemli bir örneği oluşturuyor.

Murat Esmer şiirlerinde yaşıyor olmayı bugün karşısında bir sorun olarak kabul edip, biraz da erken kaybedilmiş baba

'Murat Esmer hem yaşadığı hayattan hem de kendinden önce yazılan şiirden aldığı etkiyle bugünün yabancı olduğu ve her geçen gün daha da yabancılaştığı büyük ölçüde bireysel ve onu hayatta tutan bir dünyadan tam bir estetizmle kimi zaman hayatın kimi zaman da ölümün lehine haberler verirken, John Holloway'ın talep ettiği türden çılgınlıklar atıyor ve bizi çağırıyor.'

ve imgesi (şiirin burası babasını erken kaybedenlerin ortak yasıdır) üstünden ölüm ve düşüncesi ile ilişki kurmanın ve yaşadığı hayatı bunun alanı haline getirmenin asıl nedeni yaparken, mekan olarak da bir dönem yaşadığı İstanbul'u seçiyor. Hatta bunu yaparken tıpkı Mehmet Müfit gibi otoritenin kapitalizmin gölgesinde kalmış ya da büyük ölçüde ikisinin oyun alanı haline gelmiş gizli saklı köşelerinde yaşanan ya da bir zamanlar yaşanmış olan bir İstanbul'dan da haberler getiriyor.

Bu Cahit Sıtkı Tarancı'dan, Ziya Osman Saba'ya, Ahmet Erhan'a, az biraz Abdülkadir Budak'a, Halim Şafak'a, Emel Güze en sonunda Murat Esmer'e kadar gelmiş izleksel ve düşünsel yakınlıkları dışında her şairin kendi biçimini oluşturduğu bir şiirdir. Murat Esmer bir farkla kendinden önceki örneklere bakarak, biraz da bugünün etkisiyle oluşturduğu estetizmle bu şairlerin şiirlerinden ayrılırken bu özelliği onun şiirinin özgünlüklerinden biri de olmaktadır.

Kuşkusuz burada ölüm ve düşüncesi ile kurulan ilişki, yer yer şairi hayatın yani yaşamının anlamsız olduğunun baştan kabul edildiği bir düzlemin tam ortasında tutsa da aşk, çocukluk ve daha başka izlekler, onların oluşturduğu dünya, onun her türden canlıları hem okuru hem şairi sil baştan yaşamaya çağırabilmektedir. Bu dediğimiz bir uçtan da yazılan şiirin kendine çok kültürlü bir yapı ve içerik oluşturmasına ve bunu tavır haline getirmesine de izin vermektedir.

Bu sayede ölüm ve düşüncesinin insanı hayat ve ölüm arasında tutması, ikisinin arasında daha çok ölümün lehine gidip gelmesine izin vermesi de bugün karşısında fazlasıyla insani bir durumu ve tavır da olmaktadır. Bunun uzun sürmesi ve ölümle bitmesi mümkün bir çatışmanın da nedeni olduğunu da burada söylemek zorundayız. Söz konusu çatışmada şair ölmediği, ölemediği sürece yaşananın hepsi acıyla ve çaresizce şiirin hanesine yazılacaktır.

Murat Esmer hem yaşadığı hayattan hem de kendinden önce yazılan şiirden aldığı etkiyle bugünün yabancı olduğu ve her geçen gün daha da yabancılaştığı büyük ölçüde bireysel ve onu hayatta tutan bir dünyadan tam bir estetizmle kimi zaman hayatın kimi zaman da ölümün lehine haberler verirken, John Holloway'ın talep ettiği türden çılgınlıklar atıyor ve bizi çağırıyor.

Hayatta kalanlardan ya da kendini şiirle hayatta tutmaya çalışanlardan biri olan Murat Esmer'le şiirini konuştuk.

Sevgili Murat; ilk kitabın "Ahraz Alfabe"yi

**konuşmaya dilden başlayalım: şiir neyin dilidir/
dili değildir? İlk kitabın bu dilin neresinde durur
ya da nesidir?**

Dil, en başta bir kurumdur bağlı olarak otorite üretir ve talep eder. İletişimi sağlayan asıl unsur gibi kabul görse de aslına bakılırsa, insan ve insan olmayan canlıların arasındaki ” anlaşmazlığın temel nedeni dildir”. Crichton Smith ” Dil başka insandır” der. Şiir neyin dilidir? Şiir ‘derdin’/ derdi olanın dilidir. Şiir; dünyaya dönük dert kabul ettiklerimizi, geçmişimizi, kısaca bize dönük halleri anlatmanın bir yoludur. Bağlı olarak şiir bizim dilimizdir.

Kendimize dahi anlatmaya cesaret edemediklerimizi anlattığımız, kimi zaman da dünyaya karşı bağıra çağıra haykırdıklarımızı sustuğumuz biricik alandır. Şiir neyin dili değildir? Şiir verili olanın dili değildir. Kamu alanına sokulmayan dilin ta kendisidir. Ahraz Alfabe’nin dili, delilerin dilinin yanında durur. Sokaktaki dilin akrabasıdır. Yer yer argodan beslenen (şiirin ihtiyaç kabul ettiği ölçüde) yer yer, muzırlığa varan bir sürecin sonucu olarak verili dilin oluşturduğu klişe anlatımı ihlal etmeye yeltenir.

**Şairin kendiyile ve yaşadığı dünyayla ne alıp
veremediği var ki şiiri bunun alanı/kendisi
haline getiriyor, dili kıvrandıkça kıvranıyor?**

Şairin kendiyile ne zoru vardan önce, “Böyle bir dünyada yaşayıp da dünya ile bir ara veresi olmayan var mı ki?” demem lazım sanırım. Kendiyile alıp veremediği ise, böyle galiz bir dünya karşısında hala hayatta olmanın kederidir. Bir biçimde gidememenin getirdiği bir buhran sanırım. Şiir bu buhranı ortadan mı kaldırıyor yoksa daha mı çoğaltıyor işin doğrusu bende bilmiyorum. Dilinin kıvranması, sancılanması da belki bu yüzden. Bir yandan da bu şiirin asıl dert ettiğini bir biçimde ifade/itiraf edememesinin de payı var diye düşünüyorum. Ne şair ne de dünya yeteri kadar cesur değil!

**Bu yüzden mi şair ölümün/öldürmenin bir biçimi
olan intiharı zihninin bir yerinde tutup duruyor?**

Belki de, şair hayatla ölüm arasında kaldıkça bu durum şiirin elini güçlendirip biraz daha şairin canına okumuş, onu biraz daha kıvrandırmıştır. Bir önceki yanıtta da dediğim gibi, böyle bir dünya karşısında yaşayıp bu dünyayla alıp veresi olanın intiharı/ölümü aklında tutması normaldir. Kaldı ki bu, intiharı deneyimleme arzusundan çok; onu doğrudan gerçekleştirme isteği olarak çok hamleler yapsa da eninde sonunda bu ağzı sonuna kadar açık mezarda kalmıştır/kaldı.

**Ama öte yandan gündelik hayat ilgisi/bilgisi
bunu başka bir şey haline getirip yaşama
arzusuna dönüştürmekte zorluk çekmiyor?**

‘...Şiir bu buhranı ortadan mı kaldırıyor yoksa daha mı çoğaltıyor işin doğrusu bende bilmiyorum. Dilinin kıvranması, sancılanması da belki bu yüzden. Bir yandan da bu şiirin asıl dert ettiğini bir biçimde ifade/itiraf edememesinin de payı var diye düşünüyorum. Ne şair ne de dünya yeteri kadar cesur değil!’

'...bu hikâye eksik/
fazla bir biçimde
kendini anlatmaya
çalıştı. Eksiği
yeteri kadar cesur
olamaması, fazlası
ise estetizmi gibi
görünüyor.'

Evet. Gündelik hayatın hem bilgisi hem ilgisi şairi de şiiri de bir biçimde hayata rağmen hayatta kalmaya ikna etmeyi başarmış, sonucunda bu şiirler çıkmıştır. Ne var ki aynı gündelik hayat her an her şeyi tersine çevirip yıkmaya da kendini hep açık tutmuş, şiiri de buna ikna etmiştir. Yaşama arzusu şiir de kimi zaman boy gösterse de her an imhaya hazır olduğunu da hatırlatmadan edemiyor.

Aynı gündelik hayatın şiirlerindeki ironinin kaynağı olarak kabul edebilir miyiz? Hatta ironi şiddeti başka bir şey haline mi getiriyor?

Kabul edebiliriz. Dünyanın her türden duyguyu, ölüm, acı, ayrılık hızla normalleştirdiğini bildiğimize göre gündelik hayatta ironi bu normalleştirme karşısında asıl dert edileni koruyan bir şey gibime geliyor.

Başka bir deyişle dünyanın bu vurdumduymazlığı karşısında ironiye hatta müstehcenliğe bir hayli ihtiyacımız var. Youcenar müstehcenliği "bir sarsma tekniği olarak" görüyor. Biz de ironiyi bu gamsızlığa karşı kullanabiliriz.

Sorunun devamına ilişkin; şiddeti geriletemese, ortadan kaldıramasa bile buna ironi üzerinden yaklaştığımız zaman, evet başka bir şey haline gelmesi ihtimal. Ama asıl dert edilen ya da doğrudan şiddet ilk temasında ne edecekse ediyor zaten. Biz onu böyle anlayıp yaşamaya/atlatmaya çalışıyoruz.

Şiirindeki estetizmin kaynağını da gündelik hayatta mı aramalıyız?

O estetizmi gündelik hayatın içinden çıkartmamız normal değil mi? Günümüzde hemen herkes yatağından kalkıp gündelik hayatına başladığı andan tekrar o yatağına dönüp uykuya dalana kadar geçen süreyi, tam bir robot edasıyla planlı ve programlı yaşıyor. Bütün bunlar olurken de, eşya seçimin-den beslenmeye kadar birçok hayati durumda ilk aradığı şey estetik kaygı oluyor. Sosyal medya ve internetin de buna fazlasıyla cevaz veren bir alan olduğunu da hesaba katarsak, estetik insanların birincil önceliği halini çoktan aldı. Şuraya bağlamak istiyorum: bu denli estetik kaygılarla donatılan "ortamdan" bu sonucun çıkması doğal.

Belki şunu da eklemeliyim; bu hikâye eksik/fazla bir biçimde kendini anlatmaya çalıştı. Eksiği yeteri kadar cesur olamaması, fazlası ise estetizmi gibi görünüyor.

Şiirinde aşk ölümle ve hayat da ölüm de (en azından onun arzusu) hangisine yöneleceği belli olmayan bir eylem gibi mi yaşanıyor?

Şiirin, aşka da hayat ve ölüme de kekeme kaldığı, şaşkın olduğu doğru. "Hangisine yönelmesi gerektiğini kestiremiyor" mu demeliyiz tam olarak bilmiyorum. Ama hayatın bütün

kötücüllüğüne rağmen, ölümü de hep akılda tutarak aşkı yaşamak istiyor gibi. Ne var ki o aşkın da, o hayatın da muhatapları çoktan geçmişte kaldılar. Geriye bir ölüm mü kaldı!

Şunu da sormalıyım: “Ahraz Alfabe” bir ilk kitap olarak kimleri ve hangi şiirleri kendine akraba ya da yakın buluyor? Neyin, nelerin yasını tutuyor?

Birkaç yerde daha söylemiştim, burada da ifade edeyim. Bu şiirleri asıl belirleyen iki şiir ve onların şairlerinin hayatları var; Halim Şafak ve Ahmet Erhan'ın hem şiiri hem de hayatları bu şiirler üzerinde oldukça etkili hatta belirleyici oldular. Ben adımı andığım bu iki şairin şiirlerine denk gelinceye kadar yazdığım ve o dönemde kendimi ifade etmeye yettiğini sandığım şiirleri o günden sonra bir çırpıda imha ettim. Böylelikle başka bir süreç başladı.

Her iki şairdeki acı bilinci, hayat ve ölüm düşüncesi, beni baştan sona etkiledi. Aslında dert ettiklerimin bu iki şiirde olduğunu gördüm. Ama bir biçimde bu iki şiirden etkiler alan ama başka bir pencereden bakan, yakın ama başka bir şey söyleyen şiirler yazmam gerekirdi. Bunlar çıktı ortaya. Sen hep dersin ya abi “Tarih versin hükmünü!”

Tabii Halim Şafak ve Ahmet Erhan şiirinin yanına İkinci Yeni'yi (bilhassa Ece Ayhan) Mehmet Müfit'i ve daha başka şair ve şiirleri de eklemem gerek. Ama bu şiir asıl etkisini başta belirttiğim iki şairden almıştır.

Neyin yasını tutuyor?

Bu şiirde; Bu topraklarda hikâyesi yarım kalmış/bırakılmış azların, azınlıkların ve yarıda kalmış hayatların acısı var. Yaşamayı bir türlü becerememiş aşkların yası var.

'Bu şiirde; Bu topraklarda hikâyesi yarım kalmış/ bırakılmış azların, azınlıkların ve yarıda kalmış hayatların acısı var. Yaşamayı bir türlü becerememiş aşkların yası var.'

Burada baba ve imgesine ayrı bir parantez açmalı mıyız?

Sen de bir “babacı” olduğuna göre evet, en geniş parantezi “baba”ya açalım! Babanın oluşturduğu otoriteyi filan bir kereliğine de olsa kenara bırakıp, başa dönüyorum. Dört yaşında babasını kaybetmiş bir çocuk. Ne ses ne koku ne de bir anı kalmıştır geriye bir ölüm ve bir mezarlık dışında.

O günün dört yaşındaki bugünün eşek kadar herifi, yılda bir, elinde bir Maltepe bir avuç tuz Şarkışlada yolun kıyısında duran mezarlığa gidip, Maltepe’yi yakıp toprağa dikeyor ve onunla cevap veremeyeceğini hiç unutmadan konuşup, dünyada ne olup bittiğini anlatıp, sonunda tuzu sağa sola serpiştirip gerisin geri dünyaya dönüyor. Senin de Giritli ile arasındaki bağı, anlattıklarından daha çok yazdıklarından, kederle öğrenmiş birisi olarak soruyu şöyle yanıtlamak istiyorum:

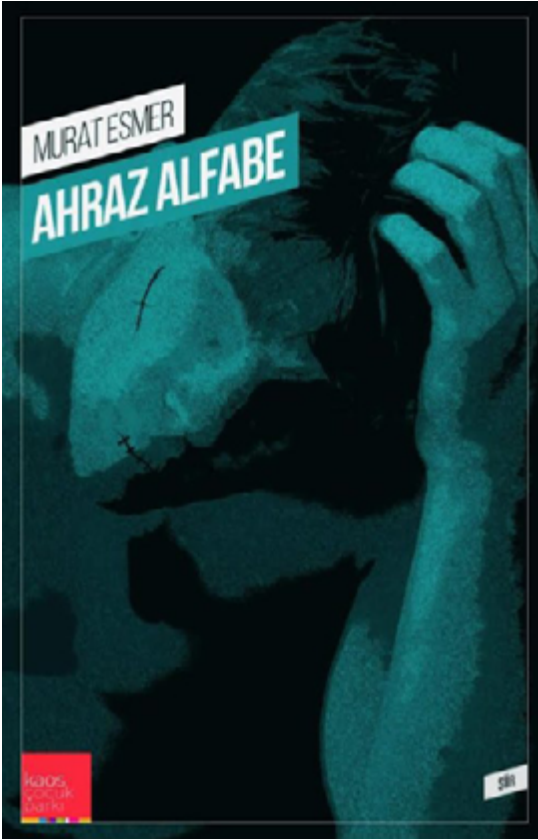
*benim babam upuzun bir kırşehir
kim bilir bir daha ne zaman gelir!*

Hikâyenin büyük kısmı İstanbul’da geçiyor: o neden?

Ben çocukluğumun ve erginliğimin ilk yarısını Kayseri’de bir kenar mahallede geçirdim. Ne şehre ne de insanına dönük eksik/fazla bir düşünce ortaya çıkmadan araya İstanbul girdi. İlk gurbet. İlk aşk, dokunduğu ilk kadın bedeni, denizi ilk kez İstanbul’da görmenin büyüğü. İlk kez bir karşı cinsi denize bakarak öpmenin heyecanı. Bunlardır belki de hikâyenin merkezini İstanbul yapan. Ama o hikâyedeki ne insanlar ne de şehir bugünün İstanbul’u mu dersen yanıtım “Hayır”dır. Bu hikâyenin kabaca bir derdi de o insanları geçmişin içinden alıp bugün de görme/ yaşatma arzusu olarak da anlaşılabilir.

Ekleme istediklerin?

Şiirimin gelişiminde ve sonucunda dosyalaşmasındaki katkı için, ne zaman çıkmaza düşsek karanlığın içinden bize doğru uzanan elin için, “bireylikler”i hepimizin yaptığın ve içinde bize de yer açtığın için sonsuz teşekkürler.

Ahraz Alfabe, Murat Esmer, 104 syf., Kaos Çocuk Parkı.

Bu böcek betonları durduruyor!

Fiep Wenstendorp ve Annie M.G.Schmidt'in kaleme aldığı Pluk ve Kırmızı Çekicisi Can Çocuk Yayınları etiketiyle yayımlandı. Gelişmeyi, düzeni, betonu engellemek adına kitaba masal adacıkları kurmaktan bile çekinmeyen yazara ve onunla her noktada işbirliği yapıp çok güçlü çizgileriyle doğayı cazipleştiren, insan duygularındaki detayları başarıyla yansıtan, hayvanlara güçlü kişilikler nakşedip anlatının ortakları kılan bu kitaba dikkat ediniz!

İşbirliği kendi başına güzel bir şeyken, maharet kotası oldukça geniş yazar ve çizerin işbirliğini güzelin hangi tonunda, nasıl yeteri kadar ifade edebiliriz? Çocukların dert edinildiğini ve ortaya çıkacak eserin çocuk gönüllerine gireceğini hiç hesaba katmıyorum bile.

İsmi kısaltmayasica Anna (Annie) Maria Geertruida Schmidt ve cennetini kendi çizesice Fiep Westendorp iyi ki Het Parool (Söz) gazetesinde tanışmış ve Jip ile Janneke adlı efsanevi dizinin gongunu çalmışlar! İyi ki arazi meselesinden; kardeşken düşman olmayıp, uzun yıllar yazıp çizmişler. Dünya çocuklarına at gözlüğü ve yetişkin olma hapları imal eden tezgahları bozmuş ve üzerinde “trallalla trallalla” diye dans etmişler.

Pembe tablolarla oyalanmayıp alandaki birikimimi ve

Adnan Saraçoğlu

kamu önündeki sorumluluğumu düşünerek hareket edeceğim ve muhtemelen, hakkı verilmiş bir dans sonrasında planladıkları, sırasına göre “Floddertje” ve “Otje”nin ortasında kalan Pluk kitabının, yetişkinler (çocuklarından çok şey öğrenen endemik yetişkin türünden söz etmiyorum) üzerindeki zararlı etkilerini tartışacağım.

Daha ilk sayfada yazar niyetini açık etmiş ve haşarat savunuculuğuna soyunmuştur, neymiş böcekten arkadaş olurmuş da, yatağının yanında kutucuğun içinde uyusunmuş da... Neyse ki Bayan Berrak gibi bir karakteri kitabına sokma gafletinde bulunmuştur yazar, alimallah kitabı ve tüm dünyayı böcekler istila ederdi sonra. Ne yazık ki hazin hikâye burada bitmiyor, yatakları dağılık, yanı yöresi örümcek ağlarıyla kaplı Tepinenler ailesi çıkıyor bir de karşımıza. Altı çocuğun yerde çizgi romanlarla dolu şiltenin üzerinde döke saça patates kızartması yediğini düşünün! Bayan Berrak'ın bin bir emek verip üzerine titrediği kızı Aagje neyse ki uzak duruyor onlardan; ya dışarıda oynasa ve üstü kirlense! Siz de görüyorsunuz ki kitap baştan sona böyle sorumsuzluklarla dolu, yetişkin vicdanının sesi Bayan Berrak sayesinde hijyen ve düzen-tertip mücadelesi diri kalıyor ama her güzel şeyin sonunun olduğu gibi bir gerçeği sizden saklayacak değilim.

BİRKAÇ ÇENTİK!

Trajik sonu fazlaca dillendirip yetişkin gönlünüzü bulandırmadan kitabın çarpıcı yanlarına birkaç çentik atayım.

Tombul Dollie'nin uyarısıyla yükseklik korkusu olan Duizelt-

je'nin ağaçtan indirilmesi görece iyi bir davranış ama ne pahasına? Aagje'nin kirlenen, yırtılan elbisesi, dağılan saç başı pahasına. Yetişkinler dikkatli olmaz ve bir anlık dalgınlığa kapılırsa, böylesi zararlı kitaplar sanki iyi şeylerden bahsediyor gibi görünebilir. İçinizdeki doğa sevgisini yem yapıp çocuğunuzu üstü başı perişan gönderip bir de teşekkür bekleyebilir. İşte bunlar hep nitelikli sinsilik.

Laf aramızda Pluk adındaki küçücük çocuk, yirmi katlı Kuleli Bina'nın çatı katında yaşıyor; kimseye sormadan, izin almadan, büyüklerinin tüm gözlerini yanına yöresine yapıştırmadan. Arsız martıların arkadaşlık ediyor; o martılar ki Pluk'u çatı katındaki suç yuvasından kovup, (tabii ki yönetmelikler çerçevesinde) uslu uslu elbiseler diken Bayan Berrak'ı, Hitchcockvari kuş saldırılarıyla öldürmekten beter ediyor, dermansız, mecaliz bırakıyorlar. Posta güvercinleriyle pulsuz mektuplar gönderiyor; kayıtsız kuyutsuz işlerin tehlikesine dikkatinizi çekerim. Hem sonra petrol birikintisine saplanan martıya karşı merhametinizi kışkırtmasına ne demeli? Gelişimin sigortası olan fosil yakıtı kara çalmak için başka numaralarınız da var mı? Yavru foklar, kutup ayları... hadi onları da koyun bari kitaba!

Kitabın en önemli meselesi olan üveyik bahçesinin düzenlenmesiyle sonlandıracağım yazımı. Siz de iyi bilirsiniz ki börtünün böceğin, çayırın çimenin olduğu yerde hep bir düzensizlik vardır. Yağmur yağar zemin kurumaz, otlar çürür öyle kalır, yabancı bitkiler azgınca her yanı kuşatır, hayvan dışkılarından ayağınızı basacak yer bulamazsınız... İşte bu gibi olumsuzlukları gidermek adına her akıllı yetişkin yöneticinin yaptığı gibi belediye başkanı da kollarını sıvar ve park yöneticisine betonlu metonlu, fevkalade düzenli bir plan yaptırır. Maalesef Pluk ve arkadaşları hinliğin kitabını yazanların bile kitapta yer vermeyi unutacağı nitelikte planlar yaparak betona ve düzene engel olurlar. Yok fidanlıkta böğürtlen varmış da, o böğürtleni ekip ondan reçel yapıyorlarmış da, reçeli yiyen işçiler, mişçiler çocuk olup dans ediyor, neşeyle koşturup duruyorlarmış da! Gelişmeyi, düzeni, betonu engellemek adına kitaba masal adacıkları kurmaktan bile çekinmeyen yazara ve onunla her noktada işbirliği yapıp çok güçlü çizgileriyle doğayı cazipleştiren, insan duygularındaki detayları başarıyla yansıtan, hayvanlara güçlü kişilikler nakşedip anlatının ortakları kılan çizere lütfen dikkat ediniz.

Çocuklarınızın elinizden kayıp gitmemesi adına; çerçevesi belli, mesajı net, kafa karıştırmayan birçok yazar varken ve onların yardımcısı hayli çizer size güven verirken bilinmedik mecralara sürüklenmeyiniz.

Pluk ve Kırmızı Çekicisi, Fiep Westendorp, Annie M.G.Schmidt, 208 syf., Can Çocuk Yayınları, 2018.

ETKİNLİK

METOT

01 Kasım 2018

Saat: 20:30

UNIQ Hall,

İstanbul

PEYK

03 Kasım 2018

Saat: 21:30

Nefes Bar,

Ankara

**MIKAIL ASLAN -
GEMİL QOÇGIRI**

04 Kasım 2018

Saat: 20:00

İsmet İnönü Sanat
Merkezi,,

İzmir

DAVID HELFGOTT

09 Kasım 2018

Saat: 21: 00

Volkswagen Arena,

İstanbul

ETKİNLİK

DALİ'NİN KADINLARI

14 Kasım 2018

Saat: 20:30

UNIQ Hall,

İstanbul

EVGENY GRINKO

11 Aralık 2018

Saat: 20:30

MEB Şura Salonu,

Amkara

FAZIL SAY

22 Aralık 2018

Saat: 20:30

Volkswagen Arena,

İstanbul

TOM ODELL

18 Şubat 2019

Saat: 22: 00

Zorlu PSM,

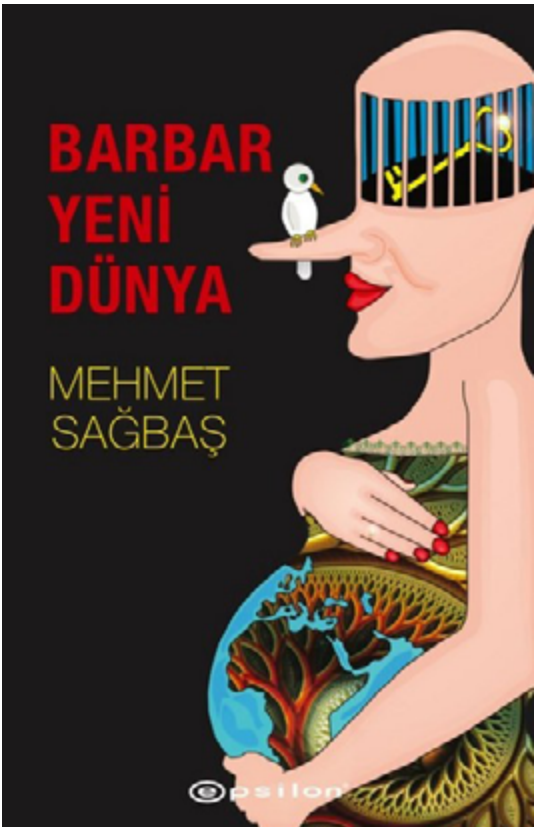
İstanbul

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Şut

Yazar: **Mitch Johnson**
 Çevirmen: **Mert Doğruer**
 Yayınevi: **Epsilon Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **256**

Barbar Yeni Dünya

Yazar: **Mehmet Sağbaş**
 Yayınevi: **Epsilon Yayınları**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **480**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Rüyalanan Oğlanlar

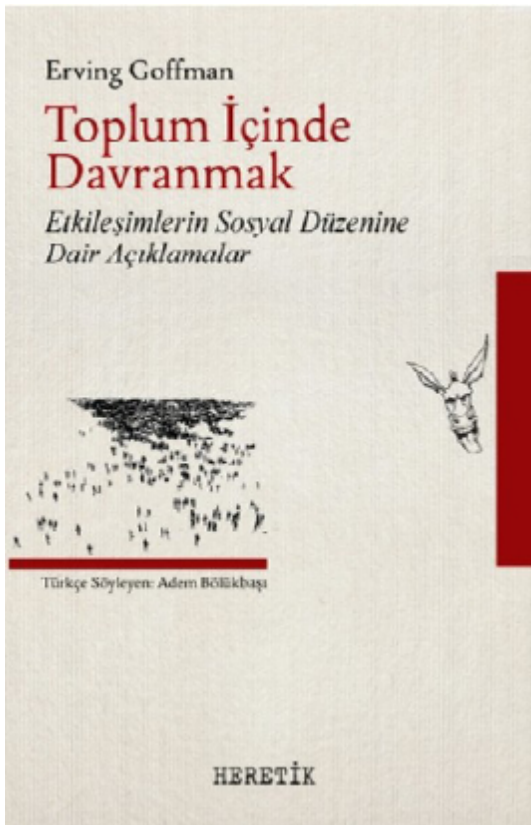
Yazar: Oskar Kokoschka

Çevirmen: Meral Asa

Yayınevi: Dünyadan Çıkış Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 36

Toplum İçinde Davranmak

Yazar: Erving Goffman

Çevirmen: Adem Bölükbaşı

Yayınevi: Heretik Yayıncılık

Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 272

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Bil Bakalım İşte Bu!

Yazar: **Valentin Verthé**
 Çevirmen: **Olca Kunal**
 Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **112**

Kendi Evrimimizi Yönetmek

Editörler: **Juan Enriquez / Steve Gullans**
 Çevirmen: **Olca Sevimli**
 Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **360**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kefaret

Yazar: **Ian McEwan**
Çevirmen: **Püren Özgören**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **336**

Jean-Christophe II

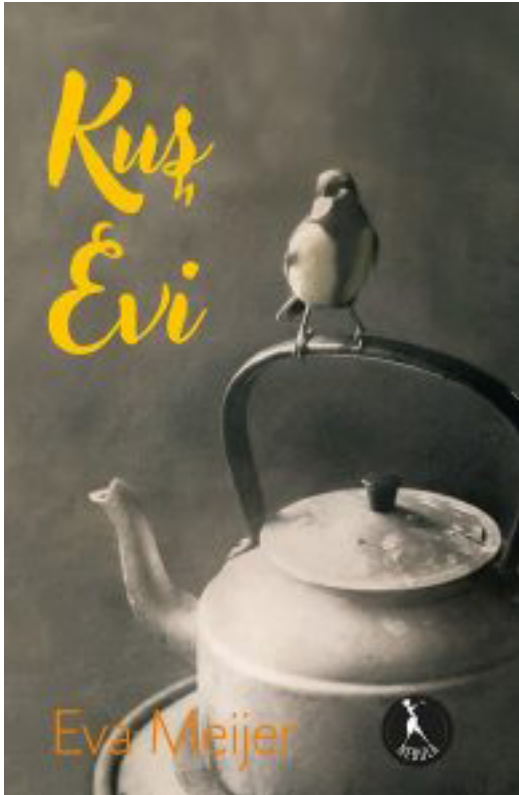
Yazar: **Romain Rolland**
Çevirmen: **Adnan Cemgil**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **496**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Havva'nın Cezası

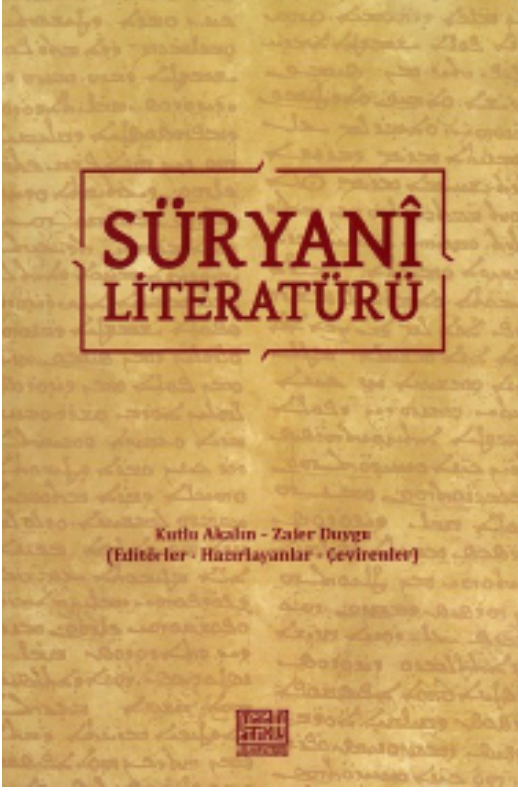
Yazar: **Nermin Bezmen**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **216**

Kuş Evi

Yazar: **Eva Meijer**
Çevirmen: **Gül Özlen**
Yayınevi: **Nebula Yayınları**
Baskı Sayısı **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **248**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Süryani Literatürü

Editör-Çevirmen: **Kutlu Akalın, Zafer Duygu**
Yayınevi: **Mardin Artuklu Üniv. Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **214**

Tofaş'ın 50 Yıllık Yolculuğu

Araştırma ve Metin: **Arzu Karamani Pekin**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **448**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Metal Hayatlar

Yazar: **Berna Durmaz**
 Yayınevi : **İletişim Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **91**

Deniz Duası

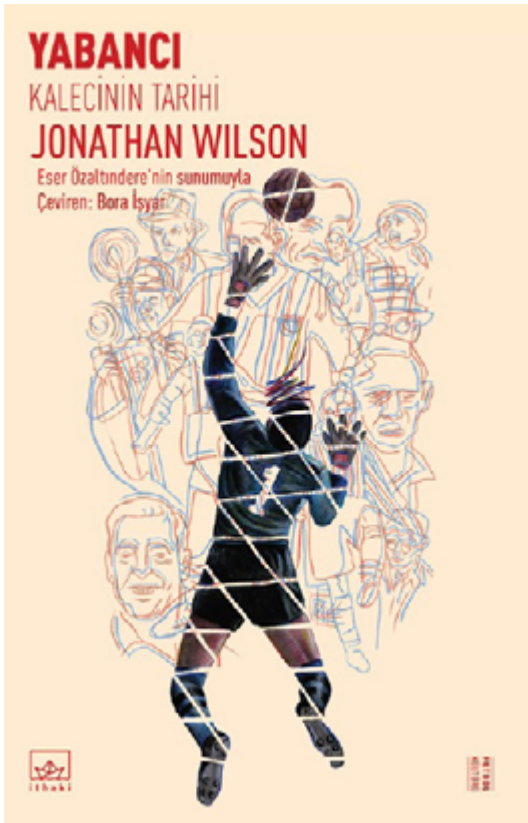
Yazar: **Khaled Hosseini**
 Çevirmen: **Cem Alban**
 Yayınevi : **Everest Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **48**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Sınırsız

Yazar: Gündüz Vassaf
Yayınevi : İletişim Yayınları
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 255

Yabancı: Kalecinin Tarihi

Yazar: Jonathan Wilson
Çevirmen: Bora Ali İşyar
Yayınevi : İthaki Yayınları
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 412

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Suç ve Ceza

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, Türkiye İş Bankası Yayınları

2. Göçüp Gidenler Koleksiyoncusu

Şermin Yaşar, Doğan Kitap

3. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

4. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

5. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

6. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

7. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

8. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

9. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

10. Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

11. 1984

George Orwell, Can Yayınları

12. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

13. Bir Çöküşün Öyküsü

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

14. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

15. Ay Işığı Sokağı

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT DIŐI

1. Mustafa Kemal

Yılmaz Özdil, Kırmızı Kedi

2. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

3. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

4. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

5. Bağırmayan Çocuklar

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

6. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

7. 21. Yüzyıl İçin 21 Ders

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

8. Ustalık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik Yayıncılık

9. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

10. Seninle Başlamadı - Kalıtsal Aile Travmaları

Mark Wolynn, Solo Unitas

11. El Vedud

Tuğçe Işınsu, Feniks Kitap

12. Eğitim: Bir Kitle İmha Silahı

John Taylor Gatto, Edam

13. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi Yayınevi

14. Değişim Sürecinde Türkiye

Mahfi Eğilmez, Remzi Kitabevi

15. Zamanın Kısa Tarihi

Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık

Y. Kemal

gazete duvaR. 'dan oku

4.

['Radyo Benjamin'i okurken...](#)

9.

[Aptallık nedir?](#)

12.

[Şimdi de serotoninimizden vurulduk!](#)

16.

[Şairler Gaziantep'te buluşuyor](#)

24.

[Hepimiz bu distopyanın parçasıyız!](#)

27.

[Abdullah Aren Çelik: Kandan Adam Diyarbakır Polisiyesi'nden fazlası](#)

34.

[Fotoğraflarda yaşayanlar](#)

38.

['Yazmanın İncelikleri' atölyesi başlıyor!](#)

39.

[Murat Esmer: Ne şair ne de dünya yeteri kadar cesur değil!](#)

46.

[Bu böcek betonları durduruyor!](#)

